

COPYRIGHT POLSKA

K W A R T A L N I K

STOWARZYSZENIA AUTORÓW I WYDAWCÓW

NR 3/2023

lipiec – wrzesień

COPYRIGHT POLSKA – KWARTALNIK NR 3/2023

Kwartalnik informacyjno-edukacyjny wydawany przez SAiW COPYRIGHT POLSKA zawiera informacje o działalności Stowarzyszenia, a także podejmuje problematykę praw własności intelektualnej, w szczególności w obszarze aktywności wydawniczej: praw autorskich, praw pokrewnych oraz prawnej ochrony baz danych.

Głównym celem wydawnictwa jest prowadzenie wśród członków Stowarzyszenia działalności edukacyjnej mającej podnieść świadomość prawną oraz ułatwić prowadzenie działalności wydawniczej z zastosowaniem wysokiego poziomu ochrony praw własności intelektualnej.

Redaktor naczelna: Marzenna Wojciechowska

Opracowanie graficzne okładki: Magdalena Błażków, KreacjaPro

Opracowanie graficzne i skład: Elżbieta Wastkowska, ProDesGraf

Korekta: Sylwia Chrabałowska

Wydawca: STOWARZYSZENIE AUTORÓW I WYDAWCÓW
COPYRIGHT POLSKA

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska

ul. Krupnicza 12/6, 31-123 Kraków

Adres redakcji: ul. Nowogrodzka 62b/8, 02-002 Warszawa

Kontakt: m.wojciechowska@copyrightpolska.pl

Wydanie elektroniczne online posiada numer ISSN 2720-1066

Wydanie drukowane posiada numer ISSN 2720-1724

Stan prawny aktualny na dzień 15 września 2023 r.

3/2023 Warszawa

SPIS TREŚCI

»	Słowo wstępne od redaktor naczelnej	3
»	Akt o sztucznej inteligencji (AI Act) – procedura aktu legislacyjnego (rozporządzenia UE). Protesty, strajki i procesy o naruszenia praw własności intelektualnej przez generatywną sztuczną inteligencję	4
»	Publikacja w Dzienniku Urzędowym UE rozporządzeń PE, RE i KE: <i>Digital Services Act</i> (DSA), <i>Digital Markets Act</i> (DMA), Rozporządzenia 2022/868 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie europejskiego zarządzania danymi i zmieniającego rozporządzenie (UE) 2018/1724 (akt w sprawie zarządzania danymi) – <i>Data Governance Act</i> (DGA), a także Rozporządzenia 2021/784 w sprawie przeciwdziałania rozpowszechnianiu w internecie treści o charakterze terrorystycznym. W jaki sposób omawiane akty wpłyną na prowadzenie wydawnictw w Polsce? Część II	12
»	EUIPO publikuje FAQ dla nauczycieli odpowiadający na pytania dotyczące legalnego korzystania z utworów i przedmiotów praw pokrewnych w edukacji	21
»	Metawersum – nowe dokumenty i badania	25
»	Anonimizacja danych osobowych – alternatywnym sposobem realizacji prawa do bycia zapomnianym. Ważny dla wydawców wyrok ETPC z 4 lipca 2023 roku w sprawie Hurbain przeciwko Belgii (skarga nr 57292/16)	30
»	Rozwój orzecznictwa sądów własności intelektualnej w sprawach roszczeń informacyjnych OZZ	33
»	Sprawy w TSUE – Sprawa C-260/22 – uprawnienia nadawców telewizyjnych i radiowych do rekompensaty na podstawie art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy INFOSOC – opinia rzecznika generalnego	35
»	Europejski akt o wolności mediów	37
»	Akt w sprawie danych (<i>Data Act</i>)	38
»	W skrócie	39
»	Informacje o działalności Stowarzyszenia Badanie struktury kopiowania w 2023 roku realizuje CBOS Ogłoszenie o nowym programie stypendialnym na rok akademicki 2023/2024	41

Słowo wstępne od redaktor naczelnej

To było gorące lato... dosłownie i w przenośni. Strajki i protesty środowisk twórczych wywołane skutkami zalania rynku wytworami sztucznej inteligencji (AI) przetaczają się przez USA i Wielką Brytanię. Na sztandarach strajku scenarzystów można przeczytać hasła „Pióro jest potężniejsze od algorytmu” czy „Stawką jest przyszłość pisarstwa”. Tymczasem Unia Europejska jest bliska uchwalenia aktu o sztucznej inteligencji. W artykule pt.: *Akt o sztucznej inteligencji (AI Act) – procedura aktu legislacyjnego (rozporządzenia UE). Protesty, strajki i procesy o naruszenia praw własności intelektualnej przez generatywną sztuczną inteligencję* przedstawiamy najnowsze informacje. Próbujemy zajrzeć za „zamknięte drzwi” Trilogu unijnych instytucji, za którymi odbywają się negocjacje dotyczące ostatecznego kształtu tego aktu. Piszemy też o ciekawym raporcie brytyjskich posłów z Komisji Kultury, Mediów i Sportu, którzy wzywają rząd Wielkiej Brytanii do rezygnacji z wyjątku dla eksploracji tekstów i danych (TDM) i odbudowy zaufania branż kreatywnych.

Przełom sierpnia i września przyniósł kolejne ważne wydarzenia. Od 25 sierpnia 2023 roku giganci internetowi muszą przestrzegać przepisów rozporządzenia DSA (akt o usługach cyfrowych). Z kolei 6 września 2023 roku Komisja Europejska na podstawie aktu o rynkach cyfrowych wyznaczyła sześć firm z 22 usługami jako tzw. strażników dostępu. Szczegóły na stronie 12 w artykule pt.: *Publikacja w Dzienniku Urzędowym UE rozporządzeń PE, RE i KE: Digital Services Act (DSA), Digital Markets Act (DMA), Rozporządzenia 2022/868 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie europejskiego zarządzania danymi i zmieniającego rozporządzenie (UE) 2018/1724 (akt w sprawie zarządzania danymi) – Data Governance Act (DGA), a także Rozporządzenia 2021/784 w sprawie przeciwdziałania rozpowszechnianiu w internecie treści o charakterze terrorystycznym. W jaki sposób omawiane akty wpłyną na prowadzenie wydawnictw w Polsce? Część II.*

Kontynuujemy temat metawersum na podstawie nowych dokumentów Komisji, Parlamentu i WIPO (str. 25). Ponadto informujemy o dalszych etapach prac nad europejskim aktem o wolności mediów i aktem w sprawie danych. W bieżącym numerze nie zabraknie również omówienia orzecznictwa TSUE oraz wyroku polskiego sądu własności intelektualnej.

W dziale Informacje o działalności Stowarzyszenia można przeczytać o planowanych badaniach struktury kopiowania oraz o programie stypendialnym Stowarzyszenia.

To tylko niektóre z zagadnień poruszonych na łamach tego numeru Kwartalnika.

Życzę przyjemnej lektury!

Marzenna Wojciechowska
redaktor naczelna

AKT O SZTUCZNEJ INTELIGENCJI (AI ACT) – PROCEDURA AKTU LEGISLACYJNEGO (ROZPORZĄDZENIA UE)

Protesty, strajki i procesy o naruszenia praw własności intelektualnej przez generatywną sztuczną inteligencję

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Ostatni numer Kwartalnika zamykaliśmy w chwili uchwalania aktu o sztucznej inteligencji (dalej: AI A) przez Parlament Europejski¹. W artykule pt. *Sztuczna inteligencja – prace legislacyjne Parlamentu Europejskiego nad EU AI Act*² informowaliśmy o wniesionych poprawkach i ewentualnych skutkach związanych z ich przyjęciem w toku prac parlamentarnych.

Należy zaznaczyć, że wersja AI A przyjęta przez Parlament Europejski jest bliższa ochronie twórców, przemysłów kreatywnych oraz praw

podstawowych obywateli państw członkowskich UE niż wersje AI A przyjęte przez Komisję Europejską i Radę Europejską.

AI A po przyjęciu wersji PE trafił pod obrady i negocjacje w Trilogu – co oznacza, że ostateczna treść AI A musi zostać uzgodniona między członkami Trilogu, tj. Komisją Europejską, Radą Europejską i Parlamentem Europejskim.

Poniżej publikujemy oś czasu, z której wynika, że uchwalenie rozporządzenia będące kompromisową wersją ustaleń w Trilogu jest planowane na I kwartał 2024 roku.

2021

KWIECIEŃ

Komisja Europejska przedstawia projekt AI Act

2022

LISTOPAD

Rada Europejska przyjmuje wspólne stanowisko w sprawie AI Act (*general approach*)

2023

CZERWIEC

14.06.2023 roku Parlament Europejski uchwała AI Act. Rozpoczęcie negocjacji w Trilogu między Komisją Europejską, Radą Europejską i Parlamentem Europejskim

2024

I KWARTAŁ

Planowane przyjęcie ostatecznej wersji AI Act

2025/2026

PRZEŁOM

Planowane wejście w życie

¹ 14 czerwca 2023 roku.

² https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_2_23.pdf

Do dnia uzgodnienia ostatecznej wersji rozporządzenia będziemy śledzić różne doniesienia dotyczące ścierania się poglądów tych trzech unijnych instytucji toczących rozmowy za zamkniętymi drzwiami. Z najnowszym doniesień³ wynika, że nadal istnieje kilka kluczowych punktów spornych między Parlamentem, Radą i Komisją. Jednym z nich jest zakres rozporządzenia, czyli definicja AI. Parlament dąży do przyjęcia szeroko zakrojonego podejścia, podczas gdy Rada i Komisja skłaniają się ku węższemu zakresowi, aby uniknąć dławienia innowacji. W projekcie AI A wyrażającym stanowisko Komisji definicja AI została umieszczona w załączniku. Zarówno Rada, jak i Parlament umieściły definicję AI w głównym tekście aktu. Parlament zaproponował szeroką definicję przyjętą przez OECD, która ma chronić przed jej szybką dezaktualizacją w związku z błyskawicznie rozwijającą się technologią, za którą prawo często nie nadąża. Rada, reprezentująca stanowisko rządów krajów członkowskich, obawia się, że zbyt szeroki zakres pozwoli kwalifikować jako AI wszystkie bardziej zaawansowane programy komputerowe analizujące duże ilości danych.

Kolejnym spornym obszarem jest klasyfikacja systemów sztucznej inteligencji. Parlament naciska na ścisły system klasyfikacji, podczas gdy Rada i Komisja preferują podejście oparte wyłącznie na ryzyku. Znaleźnię równowagi między zapewnieniem bezpieczeństwa a zachęcaniem do innowacji stwarza wyzwania. Wymogi dotyczące przejrzystości i odpowiedzialności są również punktami spornymi. Parlament wzywa do większej przejrzystości, zwłaszcza w odniesieniu do algorytmów sztucznej inteligencji, natomiast Rada i Komisja podkreślają większą potrzebę elastyczności i ochrony informacji zastrzeżonych.

Wykorzystanie danych i prawa dostępu, w szczególności do celów interesu publicznego, to dodatkowe obszary sporne. Parlament chce ściślejszych

praw dostępu, podczas gdy Rada dostrzega potencjalne konflikty z istniejącym prawodawstwem. Dotyczy to w szczególności możliwości potencjalnego konfliktu w obszarze przetwarzania danych osobowych, ponieważ nawet zakaz przetwarzania danych biometrycznych może się okazać niewystarczający dla powstania konfliktu w zakresie stosowania RODO.

Olbrzymie możliwości w zakresie przetwarzania masowych ilości danych osobowych mogą prowadzić do powstania nowych sposobów profilowania obywateli ujawniających korelacje i preferencje, które do tej pory nie były możliwe do uzyskania bez systemu sztucznej inteligencji. Rysuje się problem, który z aktów prawnych będzie *lex specialis* w zakresie takiego przetwarzania danych osobowych przez systemy AI – RODO czy AI A? Może się zdarzyć, że dylemat ten zostanie rozstrzygnięty dopiero przez Trybunał Sprawiedliwości UE (TSUE). Tryb długiego oczekiwania na rozstrzygnięcie TSUE może prowadzić albo do ryzyka naruszenia praw podstawowych obywateli, albo do nadmiernego wyhamowania rozwoju sztucznej inteligencji. To pokazuje, że osiągnięcie kompromisu w tych spornych obszarach ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia, by przyszły akt prawny UE w sprawie sztucznej inteligencji skutecznie równoważył innowację, bezpieczeństwo i prawa podstawowe. Być może kwestia styku przetwarzania danych osobowych przez generatywną sztuczną inteligencję doczeka się rozstrzygnięcia sądowego, zanim AI A zostanie uchwalony.

Może tak się stać za sprawą skargi wniesionej⁴ przez polskiego obywatela, specjalistę ds. ochrony prywatności – Łukasza Olejnika, reprezentowanego przez warszawską kancelarię GP Partners, który wniósł skargę na OpenAI, producenta ChatGPT, do polskiego organu ochrony danych UODO. Skarga zarzuca wiele naruszeń ochrony danych osobowych. Jest to kolejne wystąpienie

³ <https://iapp.org/news/a/contentious-areas-in-the-eu-ai-act-trilogues/> [dostęp: 08.09.2023].

⁴ <https://techcrunch.com/2023/08/30/chatgpt-maker-openai-accused-of-string-of-data-protection-breaches-in-gdpr-complaint-filed-by-privacy-researcher/> [dostęp: 7.09.2023].

do organu ochrony danych osobowych w kraju członkowskim UE.

Olejnik zdecydował się na złożenie skargi po tym, jak użył ChatGPT do wygenerowania swojej biografii i odkrył, że tekst zawiera błędy. Próbował skontaktować się z OpenAI, aby wskazać błędy i poprosić o poprawienie niedokładnych informacji na jego temat. Poprosił również o dostarczenie mu pakietu informacji, które zgodnie z RODO osoby fizyczne mogą uzyskać od podmiotów przetwarzających ich dane, gdy informacje te zostały uzyskane z innego źródła niż one same, jak miało to miejsce w tym przypadku.

Według skargi Olejnika OpenAI nie udzieliło wszystkich informacji, których zgodnie z prawem powinno było udzielić, a w szczególności pominęło informacje o przetwarzaniu danych osobowych w celu szkolenia modeli sztucznej inteligencji. W związku z tym skarżący twierdzi, że firma przetwarzała jego dane „niezgodnie z prawem, nieuczciwie i w sposób nieprzejrzysty”⁵. „Ze stanu faktycznego sprawy wynika, że OpenAI systemowo ignoruje przepisy RODO dotyczące przetwarzania danych na potrzeby szkolenia modeli w ramach ChatGPT, czego skutkiem było m.in. to, że Pan Łukasz Olejnik nie został należycie poinformowany o przetwarzaniu jego danych osobowych”⁶ – czytamy w skardze.

Oskarża również OpenAI o działanie w sposób „niegodny zaufania, nieuczciwy i być może nieświadomy”⁷, ponieważ nie jest w stanie szczegółowo opisać, w jaki sposób przetwarza dane osób.

„Chociaż OpenAI wskazuje, że dane wykorzystywane do trenowania modeli [AI] obejmują dane osobowe, OpenAI w rzeczywistości nie dostarcza żadnych informacji na temat operacji przetwarzania obejmujących te dane. W ten sposób OpenAI narusza podstawowy element prawa wynikającego

z art. 15 RODO, tj. obowiązek potwierdzenia, że dane osobowe są przetwarzane”⁸ – czytamy w kolejnym fragmencie skargi.

Przypomnijmy, że podobne postępowanie toczy się przed włoskim organem, gdzie doszło nawet do wydania decyzji czasowo zawieszającej świadczenie usług przez ChatGPT. Włoski organ nadzorujący prywatność, Garante, nakazał OpenAI zaprzestanie przetwarzania danych lokalnie, kierując amerykańską firmę do rozwiązania wstępnej listy problemów, które zidentyfikował w obszarach obejmujących podstawy prawne, ujawnianie informacji, kontrolę użytkowników i bezpieczeństwo dzieci. ChatGPT był w stanie wznowić oferowanie usług we Włoszech dość szybko po tym, jak poprawił swoją specyfikację. Dochodzenie prowadzone przez włoski organ ochrony danych jest jednak kontynuowane i dopiero po jego zakończeniu okaże się, jakie wnioski zostaną wyciągnięte.

W tle obrad Trilogu – w miejscach, gdzie rezultaty działań generatywnej sztucznej inteligencji zostały udostępnione na rynku i wywołały konflikty interesów oraz zarzuty naruszenia prawa – zaczęły się strajki i protesty, a także wniesiono (głównie w USA) sporo pozwów o naruszenie praw autorskich.

Do najgłośniejszych należy zaliczyć strajk aktorów i scenarzystów w Hollywood, który wywołał duże zamieszanie i przyczynił się do opóźnienia premier wielu zapowiadanych produkcji filmowych⁹. Sama czekam na opóźnione premiery drugiej części *Diuny*, kolejnego sezonu *Mandaloriana* czy *Last of us*. No cóż..., lekko rozzarowana, ale rozumiem cel i sens protestów.

Protesty objęły również Wielką Brytanię, gdzie środowisko muzyczne i literackie oponuje przeciwko sposobowi, w jaki generatywna sztuczna inteligencja, przetwarzając istniejące utwory, jednocześnie wypiera z rynku utwory tworzone przez ludzi.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ <https://www.washingtonpost.com/lifestyle/2023/sag-strike-writers-movies-shows-delayed/?> [dostęp: 9.09.2023].

Czy Wielka Brytania zrezygnuje z wyjątku od wyłącznych praw autorskich zdefiniowanego w dyrektywie DSM pod nazwą *Text & Data Mining* (TDM)?

Teoretycznie jest to możliwe, ponieważ po brexicie nie jest już zobowiązana do stosowania prawa wynikającego z wdrożenia dyrektyw UE, a protesty środowisk kreatywnych dotarły do brytyjskiego parlamentu. Posłowie, wsłuchawszy się w argumenty protestujących, opracowali poświęcony temu zagadnieniu raport¹⁰. Został on napisany przez posłów z Komisji Kultury, Mediów i Sportu (dalej: Komisja).

Najważniejszym stwierdzeniem raportu jest wezwanie rządu do odstąpienia od planów umożliwienia twórcom sztucznej inteligencji swobodnego korzystania z istniejącej muzyki, literatury i dzieł sztuki w celu szkolenia sztucznej inteligencji do tworzenia nowych kreacji.

Brytyjscy posłowie domagają się wycofania wyłączenia praw autorskich dla sztucznej inteligencji (wyjątek TDM) w celu ochrony brytyjskiego przemysłu kreatywnego.

W swoim drugim raporcie na temat połączonych technologii Komisja Kultury, Mediów i Sportu ostrzega, że pierwotny rządowy plan wyłączenia eksploracji tekstu i danych (TDM) przez sztuczną inteligencję z ochrony praw autorskich grozi sprowadzeniem twórczości człowieka do roli podwykonawcy tworzącego wyłącznie elementy do późniejszego przetworzenia dla rozwoju sztucznej inteligencji i wykazuje w tym wyraźny brak zrozumienia przez brytyjski rząd potrzeb twórców i branż kreatywnych.

Raport podkreśla obawy całego sektora dotyczące umożliwienia twórcom sztucznej inteligencji

wykorzystywania prywatnej własności intelektualnej w celu osiągnięcia zysku bez dzielenia się nim z oryginalnymi twórcami. Dyrektor generalny UK Music opisał wyłączenie zaproponowane przez IPO¹¹ w czerwcu ubiegłego roku jako „zielone światło dla prania muzyki”, podczas gdy Universal Music ostrzegł wcześniej przed „powszechnymi i trwałymi szkodami”, jeśli prawa twórców i rekompensaty zostaną podważone przez sztuczną inteligencję.

Komisja z aprobatą przyjęła sygnały, że ministrowie ponownie przyglądają się tym propozycjom, i argumentuje, że obecne ramy, które przewidują wyłączenie dla eksploracji tekstu i danych do niekomercyjnych celów badawczych, a także pozwalają twórcom na licencjonowanie ich dzieł do wszelkich innych celów, zapewniają odpowiednią równowagę między innowacjami a prawami twórców. Komisja uważa, że konieczne jest podjęcie przez rząd pilnych działań w celu poprawy ochrony twórców i artystów, aby zapobiec niewłaściwemu wykorzystaniu ich wizerunku, twórczości i artystycznych wykonań przez nowe technologie takie jak generatywna sztuczna inteligencja.

Raport wzywa również rząd do zapewnienia wsparcia dla branży kreatywnej, która zachęca artystów do przekraczania granic kreatywnej technologii, a przykłady takie jak ABBA Voyage¹² czy sztuka cyfrowa w Muzeum Wiktorii i Alberta dowodzą wartości firm i instytucji przyjmujących innowacje w celu rozwijania atrakcyjnych, kreatywnych i kulturalnych doświadczeń. Komisja stwierdza jednak, że niedobory umiejętności w sektorach kreatywnym i technologicznym ograniczają wzrost i potencjał kreatywnych technologii w Wielkiej Brytanii, pomimo wymiernych sukcesów. Rząd musi pilnie opracować plan edukacji kulturalnej w celu podniesienia kompetencji w sektorze kreatywnej kultury cyfrowej w całej Wielkiej Brytanii – dodano w raporcie.

¹⁰ <https://committees.parliament.uk/publications/41145/documents/201678/default/> [dostęp: 9.09.2023].

<https://committees.parliament.uk/committee/378/culture-media-and-sport-committee/news/197222/abandon-artificial-intelligence-copyright-exemption-to-protect-uk-creative-industries-mps-say/> [dostęp: 9.09.2023].

¹¹ <https://www.gov.uk/government/organisations/intellectual-property-office?> [dostęp: 9.09.2023].

¹² ABBA Voyage to cyfrowy koncert zespołu ABBA, który odbywa się w Londynie, a w którym członkowie zespołu pojawiają się jako wirtualne postacie z 1979 roku.

KOMENTARZ PRZEWODNICZĄCEJ KOMISJI KULTURY, MEDIÓW I SPORTU DAME CAROLINE DINENAGE MP

„Chór ostrzeżeń ze strony muzyków, autorów i artystów o rzeczywistych i trwałych szkodach, jakie może przynieść brak ochrony własności intelektualnej w świecie, w którym rośnie wpływ sztucznej inteligencji, powinien wystarczyć, aby ministrowie usiedli i zwrócili na to uwagę. Rząd musi teraz zacząć odbudowywać zaufanie, pokazując, że naprawdę rozumie punkt widzenia branży kreatywnej, i opracować system praw autorskich i regulacyjny, który będzie je odpowiednio chronił, ponieważ sztuczna inteligencja nadal zakłóca tradycyjną produkcję kulturalną. Rozwój i wykorzystanie kreatywnych technologii są obecnie hamowane przez niedobór kompetencji technicznych. Aby Wielka Brytania mogła wykorzystać swój potencjał jako światowy lider w branży kreatywnej, rząd musi zobowiązać się do zapewnienia odpowiednich umiejętności, by zapewnić ścieżkę dla następnego pokolenia artystów cyfrowych, specjalistów od efektów wizualnych i innowatorów”.

Podsumowanie raportu

W podsumowaniu Raportu posłowie stwierdzają, że potencjał twórczy i rozrywkowy nowych technologii jest ogromny, ponieważ zapewnia nowe sposoby dystrybucji treści, doskonalenie fizycznego doświadczenia sztuki przy zaangażowaniu większej ilości zmysłów i odkrywania wciągających wirtualnych światów. Coraz więcej osób korzysta z inteligentnych głośników¹³ i podłączonych telewizorów w swoich domach, coraz więcej gier i zajęć rekreacyjnych wykorzystuje technologie rzeczywistości rozszerzonej i wirtualnej (AR/VR)¹⁴, a coraz więcej artystów polega na narzędziach cyfrowych, aby pomóc w dostarczaniu odbiorcom nowych kreatywnych produkcji. W międzyczasie sztuczna inteligencja (AI) stała się bardziej wyrafinowana i „bardziej uzdolniona” w kierunku generowania sztuki cyfrowej.

Posłowie doceniają również zastosowanie kreatywnych technologii połączonych, od AR/VR po sztukę cyfrową i sztukę generowaną przez AI. Na podstawie analizy trzech przypadków

sformułowano wnioski i zalecenia dotyczące technologii kreatywnych. Pokazują one wiele różnych sposobów wykorzystywania przez branżę kreatywną technologii do opracowywania nowych, wciągających doświadczeń kulturalnych.

Komisja bierze również pod rozwagę, w jaki sposób niedobory umiejętności w sektorach kreatywnym i technologicznym ograniczają wzrost i potencjał technologii kreatywnych w Wielkiej Brytanii pomimo sukcesów innych graczy na światowym rynku oraz w jaki sposób wyniki AI zakłócają tradycyjną produkcję kulturalną. Na tej bazie formułuje dwa główne zalecenia dla rządu. Pierwsze dotyczy reformy planu edukacji kulturalnej w celu podniesienia kompetencji brytyjskich twórców w zakresie rozwoju nowoczesnej twórczości cyfrowej. Drugie zalecenie to zapewnienie ochrony praw twórców przed mediami generowanymi przez sztuczną inteligencję w przyszłości.

W jaki sposób miałyby to zostać zrealizowane? Ta kwestia staje się wyzwaniem dla rządu – warto jednak zacytować wskazówki, które Komisja przekazuje w podsumowaniu raportu:

¹³ **Inteligentny głośnik** to urządzenie, które reaguje na polecenia głosowe użytkownika i za pomocą wirtualnego asystenta wykonuje różne zadania, takie jak odtwarzanie muzyki, sprawdzanie pogody czy sterowanie innymi urządzeniami w domu.

¹⁴ **Rozszerzona rzeczywistość (AR)** to technologia, która nakłada elementy świata wirtualnego na świat rzeczywisty. **Wirtualna rzeczywistość (VR)** to technologia, która pozwala na całkowite zanurzenie się w cyfrowym świecie. Dzięki specjalnym okularom lub hełmowi użytkownik może zobaczyć wirtualny świat, który wydaje się realny.

„Jednak, jak podkreśliliśmy w naszym pierwszym raporcie na temat połączonych technologii, podczas gdy nowe technologie mogą oferować wiele korzyści branżom kreatywnym i ich konsumentom, istnieje również wiele zagrożeń i szkód związanych z ich wykorzystaniem. Nasz raport bada wpływ rozwoju sztucznej inteligencji. Po pierwsze, przeanalizowaliśmy brytyjskie propozycje dotyczące regulacji sztucznej inteligencji, a następnie skupiliśmy się na konsekwencjach proponowanych wyłączeń praw autorskich dla eksploracji tekstu i danych (TDM), co grozi ograniczeniem produkcji artystycznej i kulturalnej do zwykłego «wkładu» w rozwój sztucznej inteligencji. Wzywamy rząd do porzucenia planów wyłączenia TDM i pracy nad odbudową zaufania branż kreatywnych”.

Raport brytyjskich posłów może wyrzucić szerszy wpływ na światowe regulacje dotyczące sztucznej inteligencji – bo to właśnie Wielka Brytania w listopadzie 2023 roku będzie gospodarzem globalnego szczytu w sprawie regulacji sztucznej inteligencji. Jak podaje¹⁵ Agencja Reuters, szczyt odbędzie się w dniach 1–2 listopada 2023 roku w Bletchley Park¹⁶ – centrum łamania kodów w czasach II wojny światowej, gdzie matematyk Alan Turing złamał kod Enigmy nazistowskich Niemiec. OECD¹⁷ 7 września 2023 roku opublikowała dokument Projekt Hiroshima Grupy G7 w sprawie generatywnej sztucznej inteligencji (AI) pod tytułem *W kierunku wypracowania wspólnego stanowiska G7 w sprawie generatywnej sztucznej inteligencji*, który będzie szeroko omawiany na szczycie w Wielkiej Brytanii. W kolejnym numerze Kwartalnika wrócimy do tematu listopadowego szczytu AI i raportu OECD.

Tymczasem twórcy i branża kreatywna w USA próbują przed amerykańskim wymiarem sprawiedliwości rozstrzygnąć spory związane z korzystaniem z utworów do celów trenowania i generowania

wytworów sztucznej inteligencji. Ponadto zarzuty stawiane OpenAI z powiązanymi usługami ChatGPT dotyczą też zniesławienia czy naruszenia prywatności w związku z naruszeniem zasad przetwarzania danych osobowych. W sieci można znaleźć informacje o pięciu procesach sądowych na ten moment toczących się w USA, których stroną jest OpenAI.

Pojawia się też coraz więcej głosów, że kolejne tytuły prasowe decydują się na uniemożliwienie pobierania publikowanych treści do celów trenowania systemów generatywnej sztucznej inteligencji. W sierpniu 2023 roku „New York Times” zakazał web scrappingu¹⁸ bez uprzedniej zgody¹⁹, a kolejne doniesienia prasowe informują o sporze wydawcy NYT z OpenAI, który może się zakończyć w sądzie²⁰. Podobne informacje zaczynają napływać ze Starego Kontynentu, gdzie brytyjski „Guardian” również podjął decyzję o zablokowaniu OpenAI możliwości pobierania treści ze stron Guardian.com²¹.

„The Japan Times”²² wymienia następujące media, które zablokowały botom OpenAI możliwość

¹⁵ <https://www.reuters.com/technology/britain-will-host-ai-summit-world-war-two-code-breaking-centre-2023-08-24/> [dostęp: 31.08.2023].

¹⁶ The Mansion, Bletchley Park, Sherwood Drive, Bletchley, Milton Keynes, 80 km od Londynu: <https://bletchleypark.org.uk/> [dostęp: 4.09.2023].

¹⁷ <https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/g7-hiroshima-process-on-generative-artificial-intelligence-ai-bf3c0c60-en#page1> [dostęp: 10.09.2023].

¹⁸ Pobieranie treści ze stron internetowych do celu przetwarzania przez sztuczną inteligencję.

¹⁹ <https://arstechnica.com/information-technology/2023/08/the-new-york-times-prohibits-ai-vendors-from-devouring-its-content/> [dostęp: 4.09.2023].

²⁰ <https://www.npr.org/2023/08/16/1194202562/new-york-times-considers-legal-action-against-openai-as-copyright-tensions-swirl> [dostęp: 4.09.2023].

²¹ <https://amp.theguardian.com.cdn.ampproject.org/c/s/amp.theguardian.com/technology/2023/sep/01/the-guardian-blocks-chatgpt-owner-openai-from-trawling-its-content> [dostęp: 4.09.2023].

²² <https://www.japantimes.co.jp/business/2023/08/31/tech/news-outlets-block-openai-bot/> [dostęp: 4.09.2023].

pobierania treści: „The New York Times”, CNN, australijski nadawca ABC, agencje prasowe Reuters i Bloomberg, francuskie firmy medialne: France 24, RFI, Mediapart, Radio France and TF1. Nie tylko media blokują boty OpenAI – blokady stosują również Amazon.com, Wikihow.com, Quora.com i Shutterstock, o czym informuje narzędzie do śledzenia plagiatów Originality.ai.

Niektóre media współpracują z OpenAI, np. amerykańska agencja prasowa Associated Press (AP) zawarła w lipcu porozumienie z OpenAI, upoważniające do korzystania z jej archiwów sięgających 1985 roku w zamian za dostęp do jej technologii i wiedzy specjalistycznej w zakresie sztucznej inteligencji. OpenAI przeznaczyło 5 milionów dolarów na wsparcie ekspansji American Journalism Project, organizacji wspierającej lokalne media. Zaoferowało również organizacji non-profit do 5 milionów dolarów kredytów, aby pomóc organizacjom w ocenie i wdrażaniu technologii AI. Jednak już w sierpniu AP została jednym z sygnatariuszy listu otwartego adresowanego do OpenAI. List otwarty zawiera stanowisko, że firmy zajmujące się sztuczną inteligencją muszą poprosić o pozwolenie przed wykorzystaniem tekstu i obrazów chronionych prawem autorskim do generowania treści. Sygnatariusze listu stwierdzają, że chociaż wspierają odpowiedzialne wdrażanie technologii generatywnej sztucznej inteligencji, to „należy opracować ramy prawne w celu ochrony treści,

które zasilają aplikacje AI, a także w celu utrzymania zaufania publicznego do mediów, które promują fakty i napędzają nasze demokracje²³”.

Poniżej zamieszczamy krótki opis toczących się postępowań przeciwko OpenAI:

Silverman vs. OpenAI, Inc.²⁴

Komiczka i pisarka Sarah Silverman wraz z pisarzami Christopherem Goldenem i Richardem Kadreyem 7 lipca 2023 roku złożyli pozew, zarzucając OpenAI i Meta naruszenie praw autorskich.

Głównym zarzutem pozwu jest korzystanie do celu trenowania ChatGPT OpenAI i LLaMA Mety z ich prac znajdujących się w nielegalnych zbiorach danych tzw. bibliotek cienia²⁵, takich jak Bibliotik, Library Genesis, Z-Library i innych, w których książki są „dostępne masowo za pośrednictwem systemów torrentowych”²⁶ bez zgody właścicieli praw autorskich.

Doe 1 vs. Github, Inc.²⁷

Programista i prawnik Matthew Butterick wraz z zespołem prawnym z Joseph Saveri Law Firm złożyli 3 listopada 2022 roku w amerykańskim sądzie federalnym w San Francisco proponowany pozew zbiorowy²⁸, kwestionujący legalność GitHub Copilot i powiązanego produktu, OpenAI Codex, który obsługuje Copilot. Pozew został złożony przeciwko grupie pozwanych, która obejmuje GitHub,

²³ Ibidem.

²⁴ <https://lmlitigation.com/> [dostęp: 22.08.2023].

<https://www.theverge.com/2023/7/9/23788741/sarah-silverman-openai-meta-chatgpt-llama-copyright-infringement-chatbots-artificial-intelligence-ai> [dostęp: 22.08.2023].

²⁵ **Ukryta biblioteka, biblioteka w cieniu** – internetowa baza danych umożliwiająca jej użytkownikom dostęp do treści publicznie niedostępnych, często wbrew zapisom prawa własności intelektualnej. Definicja za: https://pl.wikipedia.org/wiki/Shadow_library [dostęp: 22.08.2023].

²⁶ **System torrentowy** to sposób udostępniania i pobierania plików w sieci, który polega na dzieleniu plików na małe części i wymianie ich między użytkownikami bez pośrednictwa centralnego serwera.

²⁷ <https://githubcopilotlitigation.com/> [dostęp: 22.08.2023].

<https://www.theverge.com/2023/1/28/23575919/microsoft-openai-github-dismiss-copilot-ai-copyright-lawsuit> [dostęp: 22.08.2023].

²⁸ **Proponowany pozew zbiorowy** to rodzaj pozwu, w którym jeden lub więcej powodów pozywa pozwanego bądź kilku pozwanych w imieniu grupy lub grupy osób, które mają podobne roszczenia bądź szkody. Proponowany pozew zbiorowy jest „proponowany”, ponieważ nie został jeszcze oficjalnie certyfikowany przez sąd jako pozew zbiorowy.

Microsoft (właściciela GitHub) i OpenAI. Twierdzą oni, że narzędzie to opiera się na „piractwie oprogramowania na niespotykaną dotąd skalę”, które poprzez szkolenie systemu sztucznej inteligencji na publicznych repozytoriach GitHub naruszyło prawa ogromnej liczby twórców, którzy opublikowali kod lub inne prace na określonych licencjach *open source* na GitHub.

Butterick i jego zespół prawni złożyli tydzień później na podobnych podstawach drugi proponowany pozew zbiorowy w imieniu dwóch anonimowych twórców oprogramowania.

P.M. vs. OpenAI LP.²⁹

W dniu 28 czerwca 2023 roku szesnastu anonimowych powodów, zarówno dorosłych, jak i nieletnich, pozwało OpenAI i Microsoft, zarzucając sprzeniewierzenie prywatnych informacji od użytkowników ChatGPT i wielu innych aplikacji, z którymi ChatGPT jest zintegrowany, co skutkowało naruszeniem ustawy o ochronie prywatności w łączności elektronicznej, ustawy o oszustwach komputerowych i nadużyciach, kalifornijskich przepisów dotyczących prywatności i nieuczciwej konkurencji, ustawy o prywatności informacji biometrycznych stanu Illinois, zaniedbania, naruszenia prywatności, wtargnięcia w odosobnienie, kradzieży, konwersji, bezpodstawnego wzbogacenia, zaniechania pracy i nowojorskiego ogólnego prawa gospodarczego. Skarga wydaje się dotyczyć zarówno gromadzenia danych w celu szkolenia modeli GPT, jak i ciągłego gromadzenia danych poprzez interakcje z ChatGPT, nie tylko bezpośrednio, lecz także za pośrednictwem

innych aplikacji i stron internetowych, z którymi jest zintegrowany.

Tremblay vs. OpenAI, Inc.³⁰

Autor *science fiction* i horrorów Paul Tremblay oraz powieściopisarka Mona Awad 28 czerwca 2023 roku złożyli pozew przeciwko OpenAI w sądzie federalnym w San Francisco, w którym zarzucili, że zbiór danych szkoleniowych ChatGPT do uczenia maszynowego pochodzi z książek i innych tekstów, które są „kopiowane przez OpenAI bez zgody, bez uznania autorstwa i bez rekompensaty”. Twierdzą oni, że ChatGPT może zapewnić dokładne streszczenia ich książek, co prowadzi ich do przekonania, że dzieła zostały „skopiowane przez OpenAI i przejęte przez bazowy model językowy OpenAI” bez pozwolenia z bibliotek cienia wykorzystujących systemy torrentowe do nielegalnego publikowania tysięcy dzieł chronionych prawem autorskim.

Walters vs. OpenAI, L.L.C.³¹

Gospodarz radiowy Mark Walters złożył 5 czerwca 2023 roku pozew o zniesławienie przeciwko OpenAI w sądzie stanowym w Georgii, twierdząc, że ChatGPT stworzył tekst fikcyjnej skargi prawnej, która fałszywie oskarżyła go o defraudację pieniędzy z grupy zajmującej się prawami do broni. Tekst ten został wygenerowany przez dziennikarza, który używał ChatGPT do zbadania toczącej się sprawy sądowej. Walters twierdzi, że nigdy nie był oskarżony o defraudację ani nie pracował dla grupy, o której mowa.

²⁹ <https://clarksonlawfirm.com/wp-content/uploads/2023/06/0001.-2023.06.28-OpenAI-Complaint.pdf> [dostęp: 22.08.2023].
<https://news.bloomberglaw.com/ip-law/openai-hit-with-class-action-over-unprecedented-web-scraping> [dostęp: 22.08.2023].

³⁰ <https://news.bloomberglaw.com/ip-law/openai-facing-another-copyright-suit-over-ai-training-on-novels> [dostęp: 22.08.2023].

³¹ <https://news.bloomberglaw.com/ip-law/first-chatgpt-defamation-lawsuit-to-test-ais-legal-liability> [dostęp: 22.08.2023].

PUBLIKACJA W DZIENNIKU URZĘDOWYM UE ROZPORZĄDZEŃ PE, RE I KE: *DIGITAL SERVICES ACT (DSA), DIGITAL MARKETS ACT (DMA), ROZPORZĄDZENIA 2022/868 Z DNIA 30 MAJA 2022 R. W SPRAWIE EUROPEJSKIEGO ZARZĄDZANIA DANYMI I ZMIENIAJĄCEGO ROZPORZĄDZENIE (UE) 2018/1724 (AKT W SPRAWIE ZARZĄDZANIA DANYMI) – DATA GOVERNANCE ACT (DGA), A TAKŻE ROZPORZĄDZENIA 2021/784 W SPRAWIE PRZECIWDZIAŁANIA ROZPOWSZECHNIANIU W INTERNECIE TREŚCI O CHARAKTERZE TERRORYSTYCZNYM. W JAKI SPOSÓB OMAWIANE AKTY WPŁYNĄ NA PROWADZENIE WYDAWNICTW W POLSCE?*

Część II

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Ważną datą w dziedzinie regulacji usług cyfrowych jest 25 sierpnia 2023 roku. To pierwszy dzień działania wielkich big-techów, czyli bardzo dużych platform i wyszukiwarek internetowych³² po obowiązku przystosowania działalności do zasad wynikających z aktu o usługach cyfrowych (DSA)³³. W pierwszej części artykułu w numerze

1/2023 Kwartalnika opisaliśmy podstawowe cele i reguły DSA, a także przedstawiliśmy ramy czasowe dla stopniowego wejścia w życie DSA – różne dla bardzo dużych platform i serwisów internetowych oraz pozostałych platform i wyszukiwarek. Cztery miesiące wcześniej KE notyfikowała 25 platform i 2 wyszukiwarki, które spełniły próg 45 milionów aktywnych użytkowników i tym samym zgodnie z art. 92 DSA³⁴ mają one cztery miesiące na

³² Bardzo duże platformy i wyszukiwarki internetowe w rozumieniu DSA to takie, które posiadają co najmniej 45 milionów użytkowników.

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=OJ:L:2022:277:TOC>

³⁴ Art. 92 DSA:

Wcześniejsze stosowanie w stosunku do dostawców bardzo dużych platform internetowych i bardzo dużych wyszukiwarek internetowych

Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do dostawców bardzo dużych platform internetowych i bardzo dużych wyszukiwarek internetowych wskazanych zgodnie z art. 33 ust. 4 po upływie czterech miesięcy od powiadomienia danego dostawcy, o którym mowa w art. 33 ust. 6, w przypadku gdy data ta jest wcześniejsza niż dzień 17 lutego 2024 r.

przystosowanie swojej działalności do wymogów DSA.

27 czerwca 2023 roku Komisja Europejska zorganizowała wydarzenie dla interesariuszy *Digital Services Act* pod hasłem „Kształtowanie przyszłości usług cyfrowych”³⁵. Podczas 15 paneli roboczych specjaliści z wielu dziedzin omawiali zagadnienia związane z wdrażaniem DSA.

Szczególnie interesujący był warsztat poświęcony ochronie praw własności intelektualnej. Jego uczestnicy omówili aktualną sytuację i stan wiedzy w zakresie ochrony własności intelektualnej w internecie oraz oczekiwany wpływ DSA na środowisko cyfrowe. Prelegenci ze wszystkich stron ekosystemu przedyskutowali wymagania i możliwości DSA w odniesieniu do praw własności intelektualnej, od podrabianych produktów na rynkach internetowych po naruszenia praw autorskich w mediach społecznościowych. Ważnym punktem warsztatu było zagadnienie ryzyka systemowego związanego z własnością intelektualną występującego na bardzo dużych platformach internetowych oraz dostępne środki ich ograniczenia z uwzględnieniem podstawowego prawa użytkowników do wolności wypowiedzi i informacji. W tej kwestii dało się odczuć największe różnice w interpretacji przepisów DSA i w ocenie ich skutków przez poszczególnych interesariuszy. Skłania to do refleksji, że ważną i wiodącą rolę będą odgrywać krajowi koordynatorzy, którzy mają nadzorować i egzekwować stosowanie DSA.

Wiele miejsca podczas dyskusji poświęcono praktykom *dark patterns*, które w języku polskim

określać będziemy jako „zwodniczy interfejs”. Jest to temat ważny dla wydawców, którzy oferując publikacje za pośrednictwem stron internetowych, komunikują się z nabywcami, a w szczególności gdy przetwarzają ich dane osobowe. Należy podkreślić, że zwodnicze interfejsy to otwarty zbiór, do którego w miarę rozwoju usług będzie można zaliczać nowe praktyki i działania. Z pewnością poświęcimy temu zagadnieniu osobny artykuł w najbliższych numerach Kwartalnika, a na ten moment warto przestrzec przed stosowaniem zwodniczego interfejsu w zakresie wyrażania zgody na pliki cookies. Uznano bowiem, że skomplikowana procedura utrudniająca wyrażenie zgody na niezbędne i wybrane pliki „cookies” jest właśnie zwodniczym interfejsem.

Podczas Konferencji zaanonsowano powstanie nowej instytucji – *European Digital Services Representative* (EDSR), czyli Europejskiego Przedstawicielstwa ds. Usług Cyfrowych. EDSR działa jako przedstawiciel dla przedsiębiorstw spoza UE, które są objęte zakresem DSA i TCOR (rozporządzenie w sprawie treści o charakterze terrorystycznym w internecie). EDSR jest siostrzanym podmiotem do działającego od kilku lat EDPO (*European Data Protection Office*), czyli Europejskiego Urzędu ds. Ochrony Danych. EDPO została powołana po wejściu w życie rozporządzenia RODO jako przedstawiciel dla firm spoza UE przetwarzających dane osobowe obywateli UE.

Proces dalszego wdrażania DSA warto prześledzić za pomocą grafu z osią czasu.

³⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/events/digital-services-act-stakeholder-event-shaping-future-digital-services> [dostęp: 27.06.2023].

SCHEMAT WDROŻENIA AKTU O USŁUGACH CYFROWYCH (DSA – DIGITAL SERVICES ACT)

2022

19 PAŹDZIERNIKA

Podpisanie
DSA

27 PAŹDZIERNIKA

Publikacja
w Dz.U. UE

16 LISTOPADA

Wejście w życie
i częściowe rozpoczęcie
stosowania

2023

17 LUTEGO

Platformy i wyszukiwarki
informują KE
o liczbie swoich
użytkowników.
Komisja identyfikuje
bardzo duże platformy
(VLOPs)* i wyszukiwarki
(VLOSEs)**

25 KWIETNIA

Rozpoczęcie biegu
czteromiesięcznego
terminu na przystosowanie
VLOPs i VLOSEs
do regulacji DSA

25 SIERPNI

Rozpoczęcie stosowania
DSA dla bardzo dużych
platform i wyszukiwarek

2024

24 LUTEGO

Rozpoczęcie stosowania
DSA dla wszystkich
podmiotów

Ostateczny termin
na powołanie krajowych
koordynatorów
(17.02.2024 roku)

* VLOPs (*Very Large Online Platforms*): Alibaba, AliExpress, Amazon Store, Apple AppStore, Booking.com, Facebook, Google Play, Google Maps, Google Shopping, Instagram, LinkedIn, Pinterest, Snapchat, TikTok, Twitter(X), Wikipedia, YouTube, Zalando.

** VLOSEs (*Very Large Online Search Engines*): Bing, Google Search.

Wracając do tematu dnia zero dla bardzo dużych platform i wyszukiwarek, czyli 25.08.2023 roku, warto zapoznać się z nałożonymi na nie obowiązkami, gdyż te wpływają na ogólne mechanizmy nowego rynku cyfrowego, którego uczestnikami są również wydawcy książek, a szczególnie tych wydawanych w postaci cyfrowej.

Do nowych najważniejszych obowiązków gigantów internetowych będących pośrednikami

w rozumieniu DSA należy zmniejszanie ryzyka systemowego związanego ze świadczonymi przez nich usługami. Oznacza to przede wszystkim konieczność stałego monitorowania, analizowania, identyfikowania i oceniania ryzyk systemowych³⁶ w UE, które mogą wynikać z projektu lub funkcjonowania swojej usługi i powiązanych z nią systemów, w tym systemów algorytmicznych lub z korzystania z ich usług.

OCENA I ANALIZA POWINNA OBEJMOWAĆ NASTĘPUJĄCE RODZAJE RYZYK SYSTEMOWYCH:

- ryzyko rozpowszechniania nielegalnych treści za pośrednictwem ich usług;
- ryzyko wystąpienia faktycznych lub przewidywalnych negatywnych skutków dla wykonywania praw podstawowych³⁷;
- ryzyko wystąpienia faktycznych lub przewidywalnych negatywnych skutków dla dyskursu obywatelskiego i procesów wyborczych oraz dla bezpieczeństwa publicznego;
- ryzyko wystąpienia faktycznych lub przewidywalnych negatywnych skutków w odniesieniu do przemocy ze względu na płeć, ochronę zdrowia publicznego i małoletnich, a także poważnych negatywnych skutków dla fizycznego i psychicznego dobrostanu osoby.

Po zidentyfikowaniu ryzyka VLOPs i VLOSEs zgłaszają je do Komisji do celów nadzoru, a także są zobowiązane do wprowadzenia środków ograniczających to ryzyko. Może to oznaczać dostosowanie projektu lub funkcjonowania ich

usług bądź zmianę ich systemów rekomendacji. Mogą również polegać na wzmocnieniu wewnętrznej struktury platformy o więcej zasobów w celu lepszego identyfikowania zagrożeń systemowych.

PODMIOTY WYZNACZONE JAKO VLOP LUB VLOSE BĘDĄ MUSIAŁY RÓWNIEŻ:

- ustanowić wewnętrzną funkcję zgodności zapewniającą ograniczenie zidentyfikowanego ryzyka;
- być kontrolowane przez niezależnego audytora co najmniej raz w roku i przyjmować środki, które odpowiadają zaleceniom biegłego rewidenta;
- udostępniać swoje dane Komisji i organom krajowym, aby mogły monitorować i oceniać zgodność z aktem o usługach cyfrowych;
- umożliwić zweryfikowanym naukowcom dostęp do danych z platform, gdy badania przyczyniają się do wykrywania, identyfikacji i zrozumienia zagrożeń systemowych w UE;
- zapewnić opcję w swoich systemach rekomendacji, która nie jest oparta na profilowaniu użytkowników;
- mieć publicznie dostępne repozytorium reklam.

³⁶ Do dnia rozpoczęcia stosowania, o którym mowa w art. 33 ust. 6 akapit drugi DSA, lub dnia uruchomienia krytycznej nowej funkcji, a następnie co najmniej raz każdego roku.

³⁷ W szczególności prawa podstawowego do godności ludzkiej zapisanego w art. 1 Karty, do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego zapisanego w art. 7 Karty, do ochrony danych osobowych zapisanego w art. 8 Karty, do wolności wypowiedzi i informacji, w tym wolności i pluralizmu mediów, zapisanego w art. 11 Karty, do niedyskryminacji zapisanego w art. 21 Karty, do przestrzegania praw dziecka zapisanego w art. 24 Karty i do wysokiej jakości ochrony konsumentów zapisanego w art. 38 Karty.

W praktyce świadczenia usług przez VLOP i VLOSE zmniejszanie ryzyka systemowego odbywa się m.in. poprzez:

- ustanowienie punktu kontaktowego;
- zgłaszanie przestępstw kryminalnych;
- obowiązek przedstawiania warunków korzystania z serwisu w sposób przyjazny dla użytkowników;
- stosowanie zasad przejrzystości w odniesieniu do reklam, systemów rekomendacji lub decyzji dotyczących moderowania treści.

W kolejnych numerach kwartalnika omówimy obowiązki wynikające z DSA dla wszystkich

uczestników rynku, w tym wydawców świadczących usługi hostingu w ramach prowadzonych platform internetowych – ze wskazaniem obowiązków, z których będą zwolnione wydawnictwa mające status mikroprzedsiębiorstw.

Kolejny ważny dzień to 6 września 2023 roku. W tym dniu Komisja Europejska opublikowała listę strażników dostępu (*Gatekeepers*) w rozumieniu rozporządzenia UE – akt o rynkach cyfrowych (**Digital Markets Act** – dalej: **DMA**)³⁸. Komisja wyzna-czyła 22 usługi dla sześciu firm strażników dostępu.

SAŃ TO:

1. **Alphabet:** Google (reklama), Chrome, Android, Google Maps, Google Play, Zakupy Google, Wyszukiwarka Google, YouTube
2. **Amazon:** Amazon Marketplace, Amazon (reklama)
3. **Apple:** App Store, Safari, iOS
4. **ByteDance:** TIK TOK
5. **Meta:** Meta (reklama), WhatsApp, Messenger, Meta Marketplace, Facebook, Instagram
6. **Microsoft:** System operacyjny Windows, LinkedIn

Jak wynika z powyższego zestawienia, rekordzistą jest Alphabet z ośmioma wskazaniami usług,

będących strażnikami dostępu.

STRAŻNIK DOSTĘPU OZNACZA FIRMĘ:

- 1) świadcząca podstawowe usługi platformowe, takie jak: usługi pośrednictwa internetowego; wyszukiwarki internetowe; internetowe serwisy społecznościowe; usługi platformy udostępniania wideo, usługi łączności interpersonalnej niewykorzystujące numerów, systemy operacyjne, przeglądarki internetowe, wirtualni asystenci, usługi przetwarzania w chmurze oraz internetowe usługi reklamowe, w tym sieci reklamowe, giełdy reklamowe i inne usługi pośrednictwa w zakresie reklam świadczone przez przedsiębiorstwo, które świadczy dowolne wyżej wymienione podstawowe usługi platformowe;
- 2) wywierającą znaczący wpływ na rynek wewnętrzny;
- 3) której świadczona usługa jest ważnym punktem dostępu, za pośrednictwem którego użytkownicy biznesowi docierają do użytkowników końcowych;
- 4) mającą ugruntowaną i trwałą pozycję w zakresie prowadzonej przez siebie działalności lub co do której można przewidzieć, że zajmie taką pozycję w niedalekiej przyszłości.

³⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1925 z dnia 14 września 2022 r. w sprawie kontestowalnych i uczciwych rynków w sektorze cyfrowym oraz zmiany dyrektyw (UE) 2019/1937 i (UE) 2020/1828, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32022R1925>.

W celu oceny, czy firma spełnia przesłanki wymienione w pkt. 2–4 w tabeli powyżej, DMA przewiduje domniemanie, które zawiera bardziej

wymierne kryteria pozwalające na ocenę, czy firma jest strażnikiem dostępu.

KRYTERIA DOMNIEMANIA KWALIFIKACJI FIRMY INTERNETOWEJ JAKO STRAŻNIKA DOSTĘPU:

- 1) Liczba użytkowników to co najmniej 45 milionów miesięcznie;
- 2) Roczna sprzedaż w Europie wynosi co najmniej 7,5 mld euro lub równoważna rzeczywista wartość rynkowa firmy wynosiła co najmniej 75 mld euro w ostatnim roku obrotowym oraz firma świadczy tę samą podstawową usługę platformową w co najmniej trzech państwach członkowskich;
- 3) Co najmniej 10 tys. firm jest użytkownikami ich usług w UE.

Jednak spełnienie kryteriów określonego powyżej domniemania nie przesądza automatycznie o kwalifikacji danej firmy świadczącej usługi podstawowe jako strażnika dostępu. Dlatego mogą za niego zostać uznane firmy nieosiągające wskazanych progów, tak jak dla firmy przekraczającej wskazane kryteria możliwe jest uznanie, że nie jest strażnikiem, jeżeli np. nie wywiera znaczącego wpływu na rynek.

Z tego względu Komisja Europejska wszczęła cztery badania rynkowe, które powinny się zakończyć przed upływem kolejnych pięciu miesięcy. Mają one na celu ustalenie, czy firmy wyznaczone już jako strażnicy dostępu przedstawiły wystarczająco uzasadnione dowody i twierdzenia wykazujące, że ich inne usługi nie powinny być oznaczone jako usługi strażników dostępu. Chodzi tu o **Microsoft** z usługami reklamowymi i z usługami **Bing, Edge** oraz **Apple** z usługą **iMessage**.

Nieco odmienny charakter ma kolejne, piąte dochodzenie, dotyczące **iPadOS** firmy **Apple**. Jego celem jest ustalenie, czy usługa ta nie musi być wyznaczona jako strażnik dostępu, pomimo że formalnie nie spełnia kryteriów ilościowych zaliczających ją zgodnie z domniemaniem do

strażników dostępu. Jednak jej wpływ na rynek jest znaczący. Dochodzenie to powinno zostać zakończone po maksymalnie dwunastu miesiącach.

Ponadto Komisja uznała, że pomimo osiągnięcia kryterium progów ilościowych **Gmail, Outlook.com** i **Samsung Internet Browser** nie zostaną wyznaczone na strażników dostępu ze względu na niespełnienie kryterium uznania ich usług za ważny punkt dostępu, za pośrednictwem którego użytkownicy biznesowi docierają do użytkowników końcowych.

Regulacje dotyczące DMA poprzez nakazy i obowiązki narzucone na firmy będące strażnikami dostępu będą również wpływały na cały rynek cyfrowy, w tym na uczestniczących w tym rynku wydawców. Będzie tak, choć podmioty niemające statusu strażnika dostępu nie są objęte DMA. Na chwilę obecną trudno jest oszacować, które przepisy, tzn. DSA czy DMA, przyczynią się bardziej do zrównoważenia interesów wszystkich uczestników rynku cyfrowego. Niemniej zespół nakazów i zakazów narzuconych przez DMA wygląda dość interesująco.

Do najważniejszych nakazów nałożonych na strażników dostępu należą poniższe zobowiązania.

FIRMY MAJĄCE STATUS STRAŻNIKA DOSTĘPU BĘDĄ ZOBOWIĄZANE DO:

- zezwalania stronom trzecim na interakcję z ich własnymi usługami w pewnych szczególnych sytuacjach;
- umożliwiania swoim użytkownikom biznesowym dostępu do danych generowanych w wyniku ich działań na ich platformie;
- zapewniania firmom reklamującym się na ich platformie niezbędnych narzędzi i informacji dla reklamodawców i wydawców w celu przeprowadzenia własnej niezależnej weryfikacji reklam przez nich hostowanych;
- umożliwiania użytkownikom biznesowym promowania swojej oferty i zawierania umów z klientami poza ich platformą;
- ustanawiania wewnętrznej komórki nadzoru przestrzegania DMA, która jest niezależna od jego komórek operacyjnych.

W tabeli poniżej przedstawiamy zakazy nałożone na strażników dostępu.

STRAŻNICY DOSTĘPU NIE BĘDĄ MOGLI:

- świadczyć oferowanych przez siebie usług i produktów w sposób korzystniejszy pod względem pozycjonowania niż podobne usługi i produkty oferowane przez strony trzecie na ich platformie;
- uniemożliwiać konsumentom dostępu do usług przedsiębiorstw spoza ich platform;
- uniemożliwiać użytkownikom odinstalowywanie preinstalowanego oprogramowania lub aplikacji, jeśli oni sobie tego życzą;
- śledzić użytkowników końcowych poza podstawową usługą ich platformy do celów ukierunkowanej reklamy bez uzyskania ich wyraźnej zgody.

Powyższe nakazy i zakazy mają być egzekwowane przez Komisję Europejską począwszy od 7 marca 2024 roku. Komisja może kontrolować przestrzeganie DMA za pomocą całego arsenału środków. Szeroki wachlarz możliwości KE to przede wszystkim uprawnienia kontrolne oraz upoważnienie do wdrożenia środków tymczasowych na zasadach określonych w art. 24 DMA³⁹ w postaci możliwości wydania w określonych warunkach aktu wykonawczego zarządzającego środki tymczasowe wobec strażnika dostępu. DMA przewiduje też kary finansowe i środki zaradcze. KE ma możliwość nakładania grzywny w wysokości do 10 proc. całkowitego

światowego rocznego obrotu przedsiębiorstwa, a nawet do 20 proc. w przypadku powtarzających się naruszeń przepisów. Kolejnym orężem w rękach KE są okresowe kary pieniężne w wysokości do 5 proc. średniego dziennego obrotu. Z kolei metody zaradcze mogą zostać wykorzystane przez KE po przeprowadzeniu badania rynku w przypadku systematycznych naruszeń przepisów DMA przez strażników dostępu. Zastosowane środki będą musiały być proporcjonalne do popełnionego naruszenia. Jeśli inne sposoby zawiodą, w ostateczności można zastosować środki zaradcze o charakterze niefinansowym, np. zbycie (części) przedsiębiorstwa.

³⁹ *Digital Markets Act*, art. 24. Środki tymczasowe

„W przypadkach naglących ze względu na ryzyko zaistnienia poważnej i nieodwracalnej szkody dla użytkowników biznesowych lub użytkowników końcowych strażnika dostępu Komisja może przyjąć akt wykonawczy zarządzający środki tymczasowe przeciwko strażnikowi dostępu na podstawie stwierdzenia *prima facie*, że doszło do naruszenia art. 5, 6 lub 7. Akt wykonawczy przyjmuje się wyłącznie w ramach postępowania wszczętego z myślą o możliwym przyjęciu decyzji stwierdzającej niewypełnianie obowiązków na podstawie art. 29 ust. 1. Obowiązuje on wyłącznie przez czas oznaczony, który może zostać przedłużony, jeżeli to konieczne i stosowne. Akt wykonawczy przyjmuje się zgodnie z procedurą doradczą, o której mowa w art. 50 ust. 2”.

Poniżej publikujemy oś czasu obrazującą schemat wdrażania DMA oraz graf z listą firm, które uznano za bardzo duże platformy i wyszukiwarki internetowe (VLOPs i VLOSEs) w rozumieniu DSA, a także listę tych, które zostały strażnikami

dostępu w rozumieniu DMA. Wspólny obszar tych zbiorów to usługi, które zakwalifikowano zarówno jako VLOPs lub VLOSEs, jak i strażnika dostępu. Jako takie będą one podlegać DMA i zwiększonym rygorom DSA.

SCHEMAT WDROŻENIA AKTU O RYNKACH CYFROWYCH* (DMA – DIGITAL MARKETS ACT)

2022

25 MARCA

Uzgodnienie treści DMA

12 PAŹDZIERNIKA

Publikacja w Dz.U. UE L 265

1 LISTOPADA

Wejście w życie i częściowe rozpoczęcie stosowania

2023

2 MAJA

Podmioty świadczące podstawowe usługi platformy informują KE o liczbie swoich użytkowników i obrotach

3 LIPCA

Rozpoczęcie biegu 45-dniowego terminu na weryfikację danych przez KE

6 WRZEŚNIA

Komisja identyfikuje i wyznacza strażników dostępu (*gatekeepers*)**

2024

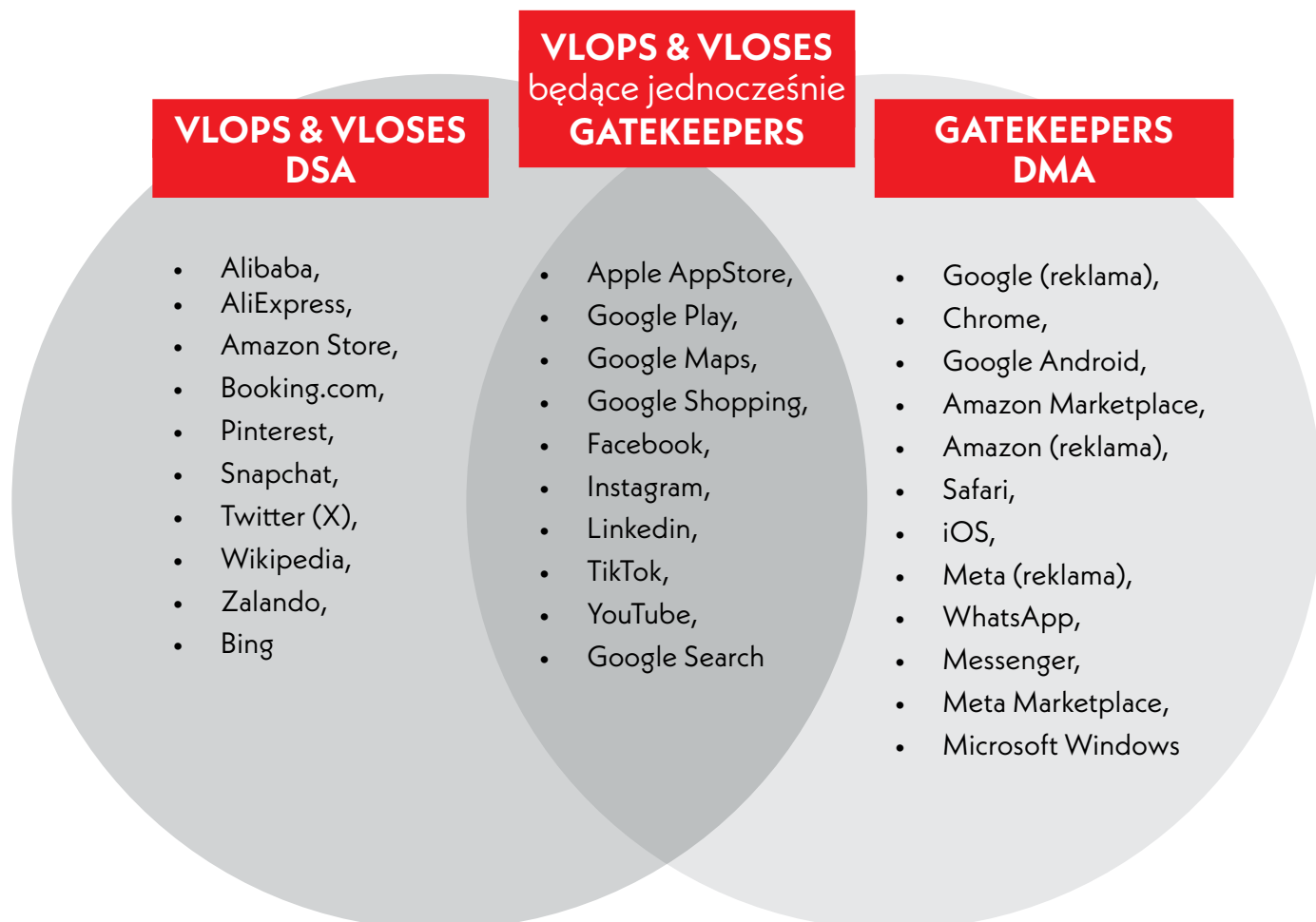
7 MARCA

Rozpoczęcie stosowania DMA

* Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1925 z dnia 14 września 2022 r. w sprawie kontestowalnych i uczciwych rynków w sektorze cyfrowym oraz zmiany dyrektyw (UE) 2019/1937 i (UE) 2020/1828 (akt o rynkach cyfrowych), czyli *Digital Markets Act* (DMA).

** <https://digital-markets-act-cases.ec.europa.eu/gatekeepers>

Bardzo duże platformy (VLOPs) i wyszukiwarki (VLOSEs) oraz strażnicy dostępu (Gatekeepers) – wzajemna korelacja

EUIPO PUBLIKUJE FAQ DLA NAUCZYCIELI ODPOWIADAJĄCY NA PYTANIA DOTYCZĄCE LEGALNEGO KORZYSTANIA Z UTWORÓW I PRZEDMIOTÓW PRAW POKREWNYCH W EDUKACJI

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) opublikował na swoich stronach internetowych⁴⁰ formularz odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania (FAQ) dotyczący korzystania przez nauczycieli z utworów i przedmiotów praw pokrewnych. Piętnaście pytań głównych (łącznie z wariantami dwadzieścia dwa pytania) opracowano na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród konsumentów Unii Europejskiej. Odpowiedzi dostosowano do różnych regulacji obowiązujących w krajach członkowskich UE – ponieważ ustanowienie wyjątku korzystania z utworów w celu ilustracji nauczania ustanowionego w dyrektywie IFOSOC nie jest obligatoryjne, a dyrektywa DSM nie została wdrożona we wszystkich krajach UE, co zauważają autorzy publikacji⁴¹. Przed zapoznaniem się z udostępnionymi informacjami warto wcześniej przyrzeć się zastrzeżeniu (*disclaimer*), cyt.:

„Zamieszczone tu odpowiedzi nie stanowią wiążącej wykładni przepisów i są oparte na stanowiskach wypracowanych w doktrynie

i orzecznictwie prawa autorskiego. W określonych konkretnych okolicznościach do sądu należy ostateczna ocena konkretnego stanu faktycznego”.

Informacja skupia się wokół dwóch głównych tematów: pierwszy dotyczy kwalifikowania i ochrony utworów stworzonych przez uczniów i nauczycieli, drugi korzystania przez uczniów i nauczycieli z utworów osób trzecich w różnych sytuacjach – w tym w szczególności na potrzeby ilustrowania nauczania.

EUIPO identyfikuje źródła, w których w danym kraju członkowskim można znaleźć ogólne informacje na temat praw autorskich, opisuje wyjątki oraz wskazuje organizacje, które mogą odpowiedzieć na pytania dotyczące praw autorskich. Jako główne źródła wiedzy o prawie autorskim w Polsce EUIPO wskazuje trzy witryny. Pierwsza to strona Sejmu RP⁴², gdzie można znaleźć aktualizowany obowiązujący tekst Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁴³ (dalej pr. aut.). Druga to serwis MKiDN dostępny pod adresem: www.prawoautorskie.gov.pl. Trzecia to specjalistyczny serwis internetowy, prowadzony przez Fundację Legalna Kultura poświęcony temu zagadnieniu dostępny pod adresem: www.legalnakultura.pl.

⁴⁰ <https://euiipo.europa.eu/ohimportal/pl/web/observatory/faq-teachers-pl>

⁴¹ Cyt.: „PAMIĘTAJ, ŻE:

Zasady korzystania z dozwolonego użytku mogą ulec pewnym zmianom po wejściu w życie nowelizacji prawa autorskiego wdrażającej tzw. dyrektywę DSM. Odpowiedzi na pytania będą na bieżąco aktualizowane” [dostęp: 30.08.2023].

⁴² <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19940240083/U/D19940083Lj.pdf>

⁴³ Tekst jedn. Dz.U. 2022, poz. 2509.

Odpowiedzi na konkretne pytania poprzedzone są uwagami ogólnymi dotyczącymi wyjątków, jakie

mogą mieć zastosowanie do działalności dydaktycznej w Polsce. EUIPO wymienia następujące wyjątki:

„Zależnie od konkretnych okoliczności, w przypadku nauczania zastosowanie znaleźć mogą następujące rodzaje dozwolonego użytku:

- tzw. dozwolony użytek edukacyjny,
- dozwolony użytek dotyczący imprez szkolnych,

a także:

- tzw. prawo cytatu,
- dozwolony użytek dot. parodii, pastiszu i karykatury
- dozwolony użytek na rzecz osób niepełnosprawnych
- korzystanie z publicznych wystąpień”.

Następnie jako wstęp do szczegółowych odpowiedzi EUIPO publikuje uwagi ogólne nawiązujące do odpowiedzi na większość pytań szczegółowych.

UWAGI OGÓLNE

- „Warunki korzystania wskazane w odpowiedziach na pytania dotyczą korzystania z utworów chronionych majątkowymi prawami autorskimi (o ile korzystający nie uzyskał zgody na szerszy zakres korzystania). Ponieważ znaczna część utworów wykorzystywanych podczas lekcji znajduje się już w domenie publicznej (majątkowe prawa autorskie wygasły albo utwór jest bardzo stary i prawa autorskie nigdy nie powstały), warto zaznaczyć, że z utworów tych można korzystać również poza ramami, o których mowa w odpowiedziach.
- Jeżeli utwór w przeszłości był chroniony majątkowymi prawami autorskimi, ale ochrona ta wygasła, warto pamiętać o respektowaniu autorskich praw osobistych (m.in. oznaczyć autora, nie wypaczać treści utworu).
- W ramach wszystkich wskazanych wyżej rodzajów dozwolonego użytku można korzystać zarówno z utworów, jak i przedmiotów praw pokrewnych (fonogramów, artystycznych wykonan etc.).
- We wszystkich przypadkach korzystania z utworów w ramach dozwolonego użytku należy wymienić imię i nazwisko twórcy oraz źródło, jeżeli jest to możliwe.
- Z dozwolonego użytku edukacyjnego oraz dotyczącego imprez szkolnych mogą korzystać wszystkie instytucje oświatowe. Nie ma znaczenia publiczny lub prywatny charakter szkoły. Na te postaci dozwolonego użytku nie mogą się natomiast powoływać prywatne szkoły językowe, szkoły tańca etc. nietworzące systemu oświaty. Takie podmioty mogą korzystać z utworów m.in. w zakresie prawa cytatu, parodii, karykatury i pastiszu oraz dozwolonego użytku na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Dozwolony użytek edukacyjny nie obejmuje programów komputerowych.
- W ramach dozwolonego użytku edukacyjnego, dotyczącego imprez szkolnych, dozwolonego cytatu oraz dozwolonego użytku na rzecz osób niepełnosprawnych można korzystać tylko z utworów, które wcześniej za zgodą twórcy zostały w jakikolwiek sposób udostępnione publicznie”.

EUIPO wskazuje Departament Prawa Autorskiego i Filmu MKiDN jako najbardziej kompetentny podmiot w Polsce mogący udzielać informacji na temat obowiązujących przepisów z zakresu prawa autorskiego. Wyraźnie jednak zaznacza, że organ ten nie ma kompetencji do dokonywania wiążącej wykładni przepisów prawa ani oceny konkretnych stanów faktycznych.

Inicjatywa EUIPO – pomimo wprowadzonego zastrzeżenia – jest bardzo ważna i potrzebna. Z jednej strony pozwala zainteresowanym na znalezienie odpowiedzi na podstawowe pytania związane z korzystaniem z chronionych utworów w procesie edukacji, a z drugiej – pozwala na porównanie różnic w zakresie kształtowania wyjątków od wyłącznych praw uprawnionych w poszczególnych krajach członkowskich UE. Jest to szczególnie ważne w kontekście transgraniczności nauczania i funkcjonowania jednolitego rynku, w którym nauczanie jest ważną częścią rynku edukacyjnego. Odpowiednio chronione materiały edukacyjne sprzyjają inwestycjom sektora wydawniczego w ich wysoki poziom oraz aktualizację ich treści zgodnie z najnowszymi dokonaniem naukowymi. Jest to przesłanka niezbędna do stałego podnoszenia poziomu kształcenia w danym kraju członkowskim.

Czego zabrakło w uwagach ogólnych dyktowanych Polsce? EUIPO nie wspomina o wyjątku opisanym w art. 27¹ pr. aut.⁴⁴, który jest poświęcony procesowi dydaktycznemu. Wydaje się, że wypisy wykonywane w ramach pracy dydaktycznej nauczyciela stanowią istotny element

nowoczesnego sposobu edukacji. Zdefiniowanie wypisu jest szczególnie istotne w celu odróżnienia go od innych omawianych wyjątków w zakresie dozwolonego użytku, jakim jest „korzystanie dla ilustracji nauczania” czy „cytat”. Wydaje mi się również, że nie do przecenienia byłoby wskazanie różnic w zakresie stosowania utworów będących bazami danych dość często wykorzystywanymi w procesie dydaktycznym. W odpowiedziach na pytania szczegółowe często jest wskazane, że egzemplarze utworów, z których realizowany jest wyjątek „korzystania na potrzeby ilustracji nauczania”, muszą być legalnego pochodzenia. W przypadku baz danych elektronicznych spełniających cechy utworu dozwolony użytek osobisty⁴⁵ pozwala na ich wykorzystanie tylko do celów naukowych niezwiązanych z celem zarobkowym. Zapis ten istotnie zawęża możliwości korzystania z elektronicznych baz danych jako ze źródła do korzystania edukacyjnego o charakterze zarobkowym. Przy okazji tematu baz danych warto uzupełnić FAQ o temat baz danych chronionych *sui generis* na podstawie ustawy o ochronie baz danych⁴⁶, która również przewiduje dozwolony użytek na cele edukacyjne⁴⁷. *Last but not least* zabrakło mi w opracowaniu EUIPO wzmianki o zasadach trójstopniowego testu opisanego w art. 35 pr. aut., który zawsze powinien być brany pod uwagę, gdy korzystamy z cudzej własności intelektualnej. Pewną namiastką testu może być wzmianka w odpowiedzi na pytanie o rozmiar fragmentu kopiowanego utworu, która brzmi: „i nie powinien zastępować zapoznania się

⁴⁴ „Art. 27¹. 1. Wolno w celach dydaktycznych i naukowych zamieszczać rozpowszechnione drobne utwory lub fragmenty większych utworów w podręcznikach, wypisach i antologiach.
2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia”.

⁴⁵ „Art. 23. 1. Bez zezwolenia twórcy wolno nieodpłatnie korzystać z już rozpowszechnionego utworu w zakresie własnego użytku osobistego. Przepis ten nie upoważnia do budowania według cudzego utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego oraz do korzystania z elektronicznych baz danych spełniających cechy utworu, chyba że dotyczy to własnego użytku naukowego niezwiązanego z celem zarobkowym”.

⁴⁶ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 386).

⁴⁷ Art. 8. 1. ustawy wskazanej w przypisie powyżej: „Wolno korzystać z istotnej, co do jakości lub ilości, części rozpowszechnionej bazy danych:

1) do własnego użytku osobistego, ale tylko z zawartości nieelektronicznej bazy danych;
2) w charakterze ilustracji, w celach dydaktycznych lub badawczych, ze wskazaniem źródła, jeżeli takie korzystanie jest uzasadnione niekomercyjnym celem, dla którego wykorzystano bazę (...)”.

z całym tekstem utworu". Tak opisana przesłanka wpisuje się w trójstopniowy test⁴⁸ i w zakaz naruszenia istotnego interesu autora.

W kolejnych wydaniach Kwartalnika omówimy poszczególne odpowiedzi na pytania szczegółowe wraz z porównaniem ciekawych różnic w stosowaniu

wyjątków w innych krajach UE. Jako przedsmak przyszłych publikacji cytujemy odpowiedź na pytanie pierwsze, którego szersze omówienie z uwzględnieniem opisu limitów ilościowych fragmentów uwzględnionych przez legislację w niektórych państwach UE zamieścimy w kolejnym numerze.

„1.A. CZY NAUCZYCIELE MOGĄ ROBIĆ KSEROKOPIE LUB SKANOWAĆ STRONY Z KSIĄŻEK LUB GAZET DLA SWOICH UCZNIÓW?”

Tak. Nauczyciel może wykonać zarówno papierową, jak i elektroniczną kopię fragmentu chronionej prawem autorskim książki lub gazety, podobnie jak innego rozpowszechnionego większego utworu (drobne utwory może kopiować w całości), jeśli robi to w celu zilustrowania treści przekazywanych w celach dydaktycznych. Przez zilustrowanie należy rozumieć aktywność służącą wyjaśnieniu, pogłębieniu prezentowanych treści w celu pełniejszego i łatwiejszego ich przekazania.

Polskie przepisy nie określają precyzyjnie limitu objętościowego dla kopiowanego fragmentu większego utworu. Uznaje się, że jego rozmiar powinien być niezbędny dla zrealizowania ww. celu i nie powinien zastępować zapoznania się z całym tekstem utworu".

Całość materiału opublikowana jest na stronie pod linkiem:

<https://euipo.europa.eu/ohimportal/pl/web/observatory/faq-teachers-pl>

⁴⁸ „Art. 35. Dozwolony użytek nie może naruszać normalnego korzystania z utworu lub godzić w słusne interesy twórcy”.

METAWERSUM – NOWE DOKUMENTY I BADANIA

MARZENNA WOJCIECHOWSKA,
HUBERT WOJCIUL

Metawersum nadal pozostaje gorącym tematem w orbicie zainteresowań unijnych instytucji i światowej organizacji zajmującej się prawami własności intelektualnej.

W poprzednim wydaniu Kwartalnika 2/2023 (str. 4)⁴⁹, w artykule pt.: *Metawersum – Komisja Europejska ogłasza rozpoczęcie konsultacji w sprawie nowej inicjatywy legislacyjnej o charakterze nieustawodawczym. Czy skok w metawersum rozwiąże problemy prawne z ochroną praw własności intelektualnej i ochroną danych osobowych napotykane w internetowym świecie realnym? Czy powstaną projekty metawersum poświęcone książkom?* obszernie omówiliśmy historię metawersum oraz opisaliśmy projekcje Komisji Europejskiej dotyczące rozwoju gospodarki cyfrowej UE na podstawie metawersum. Analizując projekty transformacji cyfrowej opartej na Metawersum przedstawione w zaproszeniu do konsultacji przeprowadzonych na portalu Have your say, zastanawialiśmy się nad regulacjami styku metawersum i sztucznej inteligencji (AI) oraz problematyką ochrony praw własności intelektualnej i danych osobowych.

W dniu 11 lipca 2023 roku Komisja Europejska wydała komunikat⁵⁰ dotyczący strategii i proponowanych działań w zakresie metawersów – wirtualnych światów – i technologii Web 4.0., opierając się na wynikach wspomnianych wyżej konsultacji. W Komunikacie komisja podkreśliła zarówno

potencjał technologii wirtualnych światów w zakresie jej pozytywnego wpływu na wiele aspektów naszego życia, jak i zagrożenia, które może ze sobą nieść.

Komisja zaznaczyła również kluczową rolę sektora kultury i sektora kreatywnego w tworzeniu wirtualnych światów, jaka wynika z usytuowania metawersów na styku technologii i kultury. W ocenie Komisji wirtualne światy wpłyną na poprawę jakości usług opieki zdrowotnej dzięki możliwości przeprowadzania symulacji sytuacji nadzwyczajnych i zabiegów chirurgicznych, co może ograniczyć ryzyko wystąpienia powikłań i błędów medycznych. Mogą również wpłynąć na powstanie bardziej angażujących metod kształcenia i szkoleń przez wizualizacje abstrakcyjnych lub złożonych zagadnień. Mogą stymulować nowe formy interakcji i współpracy międzyludzkiej, jak również immersyjne doświadczenia kulturalne. Cyfrowe bliźniaki⁵¹ mogą wspierać proces konserwacji lub rekonstrukcji budynków stanowiących obiekty dziedzictwa kulturowego, takich jak katedra Notre Dame w Paryżu, jak również umożliwią przedsiębiorstwom modelowanie, opracowywanie prototypów i testowanie znacznej liczby wariantów projektowych, a także pozwolą szkolić pracowników operowania niebezpiecznymi narzędziami bez zbędnego ryzyka. Światy wirtualne mogą napędzić koniunkturę w sektorze kultury i sektorze kreatywnym w takich obszarach jak moda, gry komputerowe, muzyka, sztuki wizualne i wzornictwo, oferując nowe metody tworzenia, promowania i dystrybuowania treści

⁴⁹ https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_2_23.pdf.

⁵⁰ Komunikat można pobrać na stronie https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13757-Wirtualny-wszechswiat-metawersum-po%C5%82aczenie-otwartosci-bezpieczenstwa-i-szacunku_pl.

⁵¹ Cyfrowy bliźniak to wirtualna kopia procesu, maszyny lub magazynu, która dokładnie odwzorowuje zachowanie swojego rzeczywistego odpowiednika.

oraz kreowanie nowych kanałów umożliwiających dotarcie do odbiorców.

Komisja zaznaczyła, iż rozwój wirtualnych światów może stwarzać również wyzwania dla praw podstawowych i istotnych celów leżących w interesie publicznym w społeczeństwach demokratycznych, takich jak prawa dziecka, ochrona danych osobowych i prywatności, dezinformacja, cyberbezpieczeństwo, cyberprzestępczość, przemoc w sieci, dyskryminacja, wykluczenie i mowa

nienawiści, a także ochrona konsumentów i ich bezpieczeństwo.

Według komisji takim zagrożeniem jest nieautoryzowane powielanie i dystrybucja wirtualnych aktywów, które mogą stwarzać ryzyko zarówno dla konsumentów, jak i właścicieli własności intelektualnej, podważając zaufanie do platform wirtualnych i ich integralności. Warte szczególnego podkreślenia jest dostrzeżenie przez Komisję problemu korzystania z praw własności intelektualnej, cyt.:

„W przypadku właścicieli własności intelektualnej wykorzystywanie ich dzieł w światach wirtualnych wiąże się ze znacznym ryzykiem utraty przychodów i osłabienia wartości marki. Z tego powodu Komisja przygotuje zestaw narzędzi służących do walki z podrabianiem, aby zapewnić posiadaczom własności intelektualnej wskazówki i zalecenia dotyczące korzystania z ich praw zarówno poza internetem, jak i w internecie, w tym w światach wirtualnych”.

W komunikacie Komisja zapowiedziała, że chce, aby technologia Web 4.0 i światy wirtualne odzwierciedlały unijne wartości i zasady oraz prawa podstawowe. W takich środowiskach użytkownicy będą mogli czuć się bezpiecznie i pewnie oraz mieć określone uprawnienia. Ponadto prawa osób będących użytkownikami, konsumentami, pracownikami lub twórcami będą szanowane. Komisja dąży również do tego, aby technologia Web 4.0 opierała się na otwartych i powszechnie stosowanych technologiach i standardach zapewniających interoperacyjność⁵² między platformami i sieciami oraz swobodę wyboru dla użytkowników.

Aby zrealizować te cele, Komisja wyznaczyła wiele działań, w tym między innymi wsparcie sektora kultury i sektora kreatywnego w UE pod kątem testowania nowych modeli biznesowych w światach wirtualnych, ułatwianie nawiązywania kontaktów między twórcami światów wirtualnych a użytkownikami branżowymi oraz wspieranie opracowywania standardów, dzięki którym światy wirtualne będą otwarte i interoperacyjne. Komisja utworzy grupę ekspertów, aby umożliwić państwom członkowskim wymianę wspólnych

podejść i najlepszych praktyk w zakresie rozwoju światów wirtualnych i szerszej transformacji technologicznej w kierunku Web 4.0. Zorganizuje również proces monitorowania rozwoju światów wirtualnych we wszystkich ekosystemach przemysłowych z udziałem państw członkowskich i zainteresowanych stron.

Komisja ma nadzieję, że podjęcie tych działań otworzy nowe drogi wzrostu europejskim przedsiębiorstwom oraz stworzy warunki sprzyjające tworzeniu bezpiecznych, godnych zaufania, włączających i sprawiedliwych zastosowań i usług, które ludzie będą mogli wykorzystywać do pracy, nauki, kontaktów towarzyskich i które umożliwią im urzeczywistnienie pełni ich potencjału.

Metawersum w badaniu przygotowanym na zlecenie Parlamentu Europejskiego

W dniu 26 czerwca 2023 roku opublikowano opracowanie⁵³ pt. „Metawersum” przygotowane przez Departament Polityki Praw Obywatelskich i Spraw Konstytucyjnych Parlamentu Europejskiego

⁵² **Interoperacyjność** – cecha produktu lub systemu, którego interfejsy funkcjonują w pełnej zgodności tak, aby współpracować z innymi produktami lub systemami, które istnieją lub będą istnieć w przyszłości, bez ograniczenia dostępu lub możliwości implementacji (wikipedia.org/wiki/Interoperacyjność).

⁵³ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/751222/IPOL_STU\(2023\)751222_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/751222/IPOL_STU(2023)751222_EN.pdf)

na wniosek Komisji JURI. W badaniu poddano metawersum gruntownej analizie, przedstawiając zarówno jego potencjał, jak i zagrożenia związane z komercyjnymi, przemysłowymi i wojskowymi zastosowaniami. Podobnie jak w komunikacie Komisji w opracowaniu zwrócono uwagę na pozytywne aspekty metawersum, takie jak nowe formy edukacji, rozrywki, komunikacji i współpracy, ale również negatywne – w postaci możliwych naruszeń praw człowieka i prywatności, a także zagrożeń dla bezpieczeństwa i zdrowia użytkowników. Z tego względu w opracowaniu zalecono podjęcie inicjatyw legislacyjnych promujących podstawowe zasady prawa, nadzór legislacyjny i sądowy oraz stosowane kompleksowo w szerokim zakresie polityk, podkreślając, że tylko w ten sposób można zapewnić pozytywną rolę metawersum w społeczeństwie.

W badaniu zdefiniowano metawersum jako cyfrową symulację wielowymiarowej przestrzeni, która może być dostarczana przez podmioty publiczne lub prywatne dla pojedynczych użytkowników lub jako platforma sieciowa. Metawersum może odzwierciedlać rzeczywistość, tworzyć symulację zupełnie nowej przestrzeni lub łączyć oba te elementy. Może istnieć jeden, interoperacyjny metawerse lub niezliczona liczba odizolowanych od siebie metawersów (podobnie jak dzisiejsze media społecznościowe).

Prognozy wskazują, że osiągnięcie pełnego potencjału metawersów zajmie od sześciu do ośmiu lat. Kiedy to nastąpi, korzyści ekonomiczne mogą być bardzo znaczące. Jednak ważne elementy metawersów, takie jak etyka cyfrowa, cyfrowe bliźniaki, blockchain, generatywna sztuczna inteligencja, tokenizacja, cyfrowy człowiek zaczną wywierać znaczący wpływ znacznie wcześniej (od jednego do trzech lat i od trzech do sześciu lat w przypadku generatywnej sztucznej inteligencji, tokenizacji i cyfrowego człowieka).

Według badania McKinsey & Company z 2022 roku⁵⁴ wartość rynkowa metawersów w zastosowaniach konsumenckich i korporacyjnych może

osiągnąć od 4 do 5 bilionów dolarów do 2030 roku.

Metawersy nie tylko mają wpływ ekonomiczny, lecz także mogą zmniejszyć złożoność obecnych systemów zgodności zarówno w USA, jak i w UE. Może ona poprawić e-administrację, dostępność i zaangażowanie społeczeństwa w kontakt z ustawodawcami i agencjami rządowymi, opiekę zdrowotną, rolnictwo, edukację i dostępność sztuki.

Istnieje jednak również wiele wpływających obecnie na metawersy problemów, które wymagają pilnego rozwiązania. Wśród najważniejszych można wymienić następujące zagrożenia: cyberchoroba wywołana użyciem gogli VR, bezprecedensowy poziom przemocy i nękania użytkowników online, obawy związane z cyberbezpieczeństwem, wszechobecna reklama, manipulacja komercyjna i polityczna oraz modele monetyzacji oparte na hazardzie i uzależnieniu.

Wraz z rozwojem sztucznej inteligencji i metawersów nowym dominującym powodem gromadzenia danych jest budowanie cyfrowych usług automatyzacji dla przestrzeni hybrydowych i cyfrowych. Zdolność do digitalizacji wszystkich aspektów otaczającego wszechświata, w tym ludzkich działań, wiedzy i treści, budynków, całych miast i przestrzeni fizycznych, w tym ruchu w czasie rzeczywistym, przekształca wszystko w informację i dane, które można gromadzić, przetwarzać i umieszczać w metawersie.

Parlament Europejski wykonał ważne prace przygotowawcze w zakresie sztucznej inteligencji. Prace te należy kontynuować w odniesieniu do metawersów, w tym aspektów etycznych, nietykalności cielesnej i psychicznej człowieka oraz kompleksowego zakresu wartości etycznych i podstawowych zasad prawa. Metawers, podobnie jak sztuczna inteligencja, nie jest tylko kolejnym produktem konsumenckim. Europejskie wartości etyczne, prawa podstawowe i praworządność muszą być stosowane w szerokim spektrum polityk i odgrywać ważną rolę również w obszarach związanych

⁵⁴ <https://www.mckinsey.com/%7E/media/mckinsey/business%20functions/marketing%20and%20sales/our%20insights/value%20creation%20in%20the%20metaverse/Value-creation-in-the-metaverse.pdf>

z bezpieczeństwem narodowym i publicznym. Prawa te stanowią etyczną i prawną podstawę projektu europejskiego.

W badaniu Parlamentu odnotowano również szeroko zakrojoną i wprowadzającą w błąd kampanię firm sprzedających wirtualne „krajiny” charakteryzujące się zmiennością cen, a także liczne nieuczciwe klauzule w umowach narzucane przez platformy metawers w obszarze prawa cywilnego i handlowego. Europejskie prawo cywilne ma skuteczne, ale wysoce rozdrobnione i wyspecjalizowane przepisy dotyczące ochrony konsumentów. Z tego względu badanie proponuje, aby Komisja JURI rozważyła wznowienie merytorycznego wysiłku akademickiego, który został zainwestowany w budowę Europejskiego Kodeksu Cywilnego. Zharmonizowane prawo cywilne ma bowiem zasadnicze znaczenie w zapewnieniu precyzji ustaleń umownych z globalnymi platformami metawers, w tym poprzez wyjaśnienie, jakiego rodzaju umowy mogą być zawierane przez osoby małoletnie, które są powszechnie obecne na platformach metawers pomimo ograniczeń wiekowych. Badanie identyfikuje również potrzebę wzmocnienia ochrony drobnych inwestorów i MŚP, których pozycja wobec platform metawers jest często podobna do pozycji konsumentów.

Kolejnym ważnym tematem jest ochrona danych i prawa własności intelektualnej. Mogą one bowiem odegrać kluczową rolę w pomaganiu Europejczykom w radzeniu sobie z nową falą cyfryzacji danych, cyfrowymi „ludźmi” i „współpracownikami” kierowanymi przez sztuczną inteligencję. Pośłowie uwzględnił te kwestie w tekście proponowanej ustawy o sztucznej inteligencji. W ich ocenie zrozumienie, że metawers zwiększy powyższe problemy, powinno skłonić do refleksji nad tym, w jaki sposób, wraz z innymi elementami europejskiego systemu prawnego, można wzmocnić pozycję obywateli i upewnić się, że będą oni uczestniczyć w korzyściach ekonomicznych płynących

z metawersów. Z tych względów badanie formułuje kolejne postulaty dla komisji JURI i Departamentu Polityki takie jak: zainicjowanie grupy roboczej ds. metawersów w celu przeanalizowania problemów i możliwości, jakie stwarzają, oraz zorganizowanie Obserwatorium Metawersów, poprzez utworzenie sieci pracowników akademickich i niezależnych ekspertów, aby wspomóc grupę roboczą niezależną ekspertyzą.

Metawersum – badanie WIPO

WIPO – Światowa Organizacja Własności Intelektualnej – opublikowała raport⁵⁵ przygotowany przez Eleonorę Rosati, profesor prawa własności intelektualnej na Uniwersytecie Sztokholmskim, dotyczący lokalizacji naruszeń praw własności intelektualnej w środowisku online, gdzie przeanalizowano ważne kwestie dotyczące metawersum. Badanie miało na celu udzielenie odpowiedzi na następujące pytanie:

Czy kryteria i fikcje prawne opracowane w odniesieniu do innych środków rozpowszechniania mogą znaleźć zastosowanie w kontekście naruszeń praw własności intelektualnej dokonywanych za pośrednictwem i w ramach metawersów?

Według badania istniejące zasady i regulacje są wystarczająco elastyczne, aby w długiej perspektywie czasowej można je było stosować w odniesieniu do nowych pojawiających się sposobów wykorzystywania i naruszania praw. To samo może się okazać prawdą w odniesieniu do metawersów. Działania naruszające prawa własności intelektualnej prowadzone w metawersach mogą jednak potencjalnie stwarzać szczególne wyzwania w zakresie lokalizacji danego naruszenia praw własności intelektualnej, przynajmniej na poziomie dowodowym. Metawersy mogą potencjalnie sprawić, że identyfikacja i lokalizacja bezpośrednich naruszcycieli będzie bardziej złożona, a sama możliwość przypisania działań naruszających prawo

⁵⁵ <https://www.wipo.int/export/sites/www/enforcement/en/pdf/case-study-the-localization-of-ip-infringement.pdf>

(np. działań naruszających prawo podejmowanych przez awatary AI) może budzić poważne wątpliwości. Jednakże w badaniu zwrócono uwagę, iż takie wyzwania nie są czymś zupełnie nowym ani bez precedensu.

Badanie analizowało również problem lokalizacji naruszeń praw własności intelektualnej w zdecentralizowanym metawersum⁵⁶. Może stanowić to wyzwanie ze względu na to, że dane i treści przechowywane są na wielu węzłach lub na blockchainie⁵⁷, a władza i kontrola są rozproszone między wieloma niezależnymi uczestnikami. Jednak nie jest to zupełnie nowe zjawisko. Zastosowanie praw własności intelektualnej i lokalizacja odpowiedzialnych naruszeń miały już miejsce przed sądami

na całym świecie w związku z sytuacjami udostępniania plików P2P⁵⁸. W badaniu zwrócono jednak uwagę, że potrzebna jest refleksja nad charakterem prawnym i rodzajem odpowiedzialności, jaką można przypisać członkom zdecentralizowanej organizacji zarządzającej metawersum.

Omówione powyżej dokumenty, tj. komunikat Komisji Europejskiej, badanie Parlamentu Europejskiego i badanie WIPO, nie pozostawiają wątpliwości, jak ważnym zagadnieniem w gospodarce cyfrowej jest rozwój metawersum. Z uwagi na duży potencjał metawersum do wykorzystania w branży wydawniczej w kolejnych numerach Kwartalnika będziemy powracać do tematu.

⁵⁶ **Zdecentralizowane metawersum:** W zdecentralizowanym metawersum władza i kontrola są rozproszone między wieloma niezależnymi uczestnikami, a dane i treści przechowywane są na wielu węzłach lub blockchainie. W takim środowisku użytkownicy mają większą autonomię i kontrolę nad własnymi danymi oraz treściami. Decentralizacja ma na celu eliminowanie potrzeby pośredników i zwiększenie przejrzystości.

⁵⁷ **Blockchain** to technologia, która służy do przechowywania i przesyłania informacji o transakcjach internetowych w postaci łańcucha bloków, które są zabezpieczone kryptograficznie i rozproszone po całej sieci.

⁵⁸ **P2P (peer-to-peer)** to model komunikacji lub wymiany danych, w którym uczestnicy łączą się bezpośrednio między sobą, bez pośrednictwa centralnego serwera lub instytucji, w celu udostępniania zasobów, komunikacji lub wymiany informacji.

ANONIMIZACJA DANYCH OSOBOWYCH – ALTERNATYWNYM SPOSOBEM REALIZACJI PRAWA DO BYCIA ZAPOMNIANYM.

Ważny dla wydawców wyrok ETPC z 4 lipca 2023 roku w sprawie
Hurbain przeciwko Belgii (skarga nr 57292/16)

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

W Kwartalniku nr 4/2022 w artykule pt. *Do-precyzowanie prawa do bycia zapomnianym – nowy wyrok TSUE* wyjaśniliśmy procedurę blokowania linków w ramach wyszukiwań tekstowych zawierających dane osobowe w internecie w celu realizacji prawa do bycia zapomnianym, wynikającą z wyroku TSUE z dnia 8 grudnia 2022 roku w sprawie C-460/20. W kolejnym numerze Kwartalnika – 1/2023 przy okazji analizy wykorzystywania danych osobowych w projektach sztucznej inteligencji zaprezentowaliśmy możliwy schemat realizacji prawa do bycia zapomnianym na podstawie wspomnianego wcześniej wyroku TSUE.

W tym samym artykule informowaliśmy o wydanym 9 lutego 2023 roku orzeczeniu⁵⁹ Naczelnego Sądu Administracyjnego (sygnatura akt III OSK 6781/21), w którym rozciągnięto instytucję prawa do bycia zapomnianym na cyfrowe archiwa prasowe. Wydawało się, że teza orzeczenia może istotnie naruszać konstytucyjną wolność prasy i nie wywrze szerszego wpływu na orzecznictwo. Jednak wyrok Wielkiej Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 4 lipca 2023 roku w sprawie **Hurbain przeciwko Belgii (skarga nr 57292/16)** nakazuje ponowne przeanalizowanie problemu w szerszym aspekcie.

Sprawy, w których dochodzi do kolizji reguł dotyczących praw podstawowych, zawsze

rodzą wątpliwości, której zasadzie przyznać prymat – prawu do prywatności człowieka czy wolności prasy? Ten dylemat nie był również jednoznaczny dla ETPCz, pięciu sędziów bowiem głosowało przeciwko wyrokowi. Jednak większość składu dwunastu sędziów przyjęło w konkluzji, że anonimizacja danych osoby fizycznej w artykule w jego wersji elektronicznej (w wyroku sądu) nie naruszyła wolności prasy. Czy jednak takie rozstrzygnięcie może być regułą nakazującą w podobny sposób rozstrzygać wszystkie analogiczne sprawy? Otóż nie. ETPCz przeprowadził głęboką analizę okoliczności sprawy i pewnym uproszczeniu można stwierdzić, że elektroniczna prasa w praktyce z powodu łatwości dostępu do niej zakwestionowała prawa człowieka dotyczące zatarcia skazania. Aby zrozumieć problem, trzeba poznać historię tła tego konfliktu, która sięga 1994 roku. W belgijskiej gazecie „Le Soir” opublikowano artykuł o wypadku samochodowym z ofiarami śmiertelnymi, którego sprawcą był G. – lekarz, który prowadził samochód po spożyciu alkoholu. G. został skazany na karę dwóch lat pozbawienia wolności w zawieszeniu. Wyrok uległ zatarciu w 2006 roku. Tymczasem w 2008 roku wydawca „Le Soir” zdigitalizował papierowe wydania gazety od 1989 roku, a w zbiorze udostępnianych elektronicznie na stronie internetowej archiwalnych artykułów znalazł się również ten o wypadku spowodowanym przez G., z podaniem jego pełnych danych

⁵⁹ <https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/6C317F6401>.

osobowych. G., powołując się na zatarcie skazania, prowadził długą batalię sądową, która zakończyła się wydaniem wyroku nakazującego wydawcy anonimizację danych G. Wydawca „Le Soir” zaskarżył wyrok do ETPCz. Pierwsze rozstrzygnięcie ETPCz stwierdzające, że nakaz

anonimizacji danych G. nie narusza art. 10 konwencji (wolność wypowiedzi dziennikarskiej), zapadł 22 czerwca 2021 roku. Wydawca „Le Soir” wniósł odwołanie od wyroku do Wielkiej Izby ETPCz.

Wielka Izba ETPCz, podtrzymując wyrok z pierwszej instancji, w konkluzji orzeczenia z 4 lipca 2023 roku powołała następujące argumenty:

- Po pierwsze, artykuł ten nie miał znaczenia aktualnego, historycznego ani naukowego;
- Po drugie, G. nie był osobą publiczną;
- Po trzecie, G. odniósł poważną szkodę w wyniku ciągłej dostępności online artykułu z nieograniczonym dostępem;
- Po czwarte, prowadziło to do powstania „wirtualnego rejestru karnego” pomimo zatarcia skazania;
- Po piąte, Trybunał zwrócił uwagę na znaczny upływ czasu, jaki upłynął od pierwotnej publikacji artykułu.

Ponadto po dokonaniu przeglądu środków, które mogłyby zostać uwzględnione w celu wyważenia wchodzących w grę praw, których zakres był zgodny ze standardami proceduralnymi obowiązującymi w Belgii, Trybunał zgodził się z orzeczeniami sądów belgijskich stwierdzających, że anonimizacja tego artykułu nie nakłada na skarżącą stronę (wydawcę „Le Soir”) nadmiernego i niewykonalnego obciążenia, stanowiąc jednocześnie najskuteczniejszy środek ochrony prywatności G.

Porównując ten wyrok z powołanym wcześniej orzeczeniem Naczelnego Sądu Administracyjnego (sygn. akt III OSK 6781/21) z 9 lutego 2023 roku, można dostrzec podobną argumentację sądu, chociaż podstawą wydanego w Polsce orzeczenia nie jest Karta praw człowieka, tylko europejskie rozporządzenie o ochronie danych osobowych (RODO) i polska Konstytucja.

W uzasadnieniu orzeczenia Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że cyt.: „rozwiązania prawne zawarte w art. 14, 51 i 54 Konstytucji oraz w art. 85 RODO nakazują przyjąć, że **pierwszeństwo wolności prasy nad ochroną prawa do prywatności możliwe jest tylko do chwili, gdy są realizowane cele działalności prasowej**. A zatem do momentu, gdy materiał prasowy służy urzeczywistnianiu prawa obywateli do ich rzetelnego informowania, jawności życia publicznego oraz kontroli i krytyki społecznej, tj. do chwili, gdy konkretna informacja zawarta w materiale prasowym posiada przymiot aktualności”.

Z zacytowanego fragmentu uzasadnienia wyroku wynika, że w każdej sprawie dotyczącej skargi związanej z prawem do bycia zapomnianym realizacja tego prawa przez anonimizację danych osobowych będzie wymagała dokonania uprzednio analizy pod kątem pierwszeństwa zastosowania. Decyzja powinna zapadać na podstawie oceny, czy są realizowane cele działalności prasowej.

Wydaje się, że stwierdzenie NSA, że artykuły znajdujące się w archiwum co do zasady nie spełniają celu działalności prasowej, jest za daleko idące. Potwierdza to wyrok ETPCz, z jego konkluzji bowiem wynika bardzo staranne badanie przesłanek, które Trybunałowi pozwoliły uznać, że w tym przypadku wystąpił prymat prawa do prywatności nad prawem do wolności prasy.

Analiza dalszej części uzasadnienia polskiego wyroku prowadzi do wniosku, że organem właściwym do badania realizacji celu działalności prasowej – który uzasadnia zastosowanie instytucji prawa do bycia zapomnianym w opcji

anonimizacji danych – jest UODO, a w dalszych instancjach sądy administracyjne. Budzi to uzasadnione wątpliwości co do tego, czy została zachowana równowaga między dwoma prawami podstawowymi korzystającymi z ochrony wyrażonej wprost w Konstytucji, tj. wolnością prasy i ochroną prywatności. Wydaje się bowiem, że kwestie badania w danym przypadku prymatu istotnych praw, tj. wolności prasy i prawa do prywatności, należą do właściwości sądów powszechnych, a nie administracyjnych.

Link do transmisji ogłoszenia wyroku w ETPC (język francuski) oraz link do sentencji wyroku (język angielski)

http://static.coe.int/webtv/video_echr.html#230704_DJ_Hurbain_Belgium

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-225814>

ROZWÓJ ORZECZNICTWA SĄDÓW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ W SPRAWACH ROSZCZEŃ INFORMACYJNYCH OZZ

ALEKSANDRA BURBA, RADCA PRAWNY

W sprawach o udzielenie informacji związanych z dochodzeniem opłat od urządzeń reprograficznych i czystych nośników, czyli opłat z art. 20 pr. aut., sądy własności intelektualnej orzekają coraz częściej w sposób stwarzający organizacji zbiorowego zarządzania (OZZ) pobierającej te opłaty realną możliwość nie tylko uzyskania danych o transakcjach, lecz także kontroli zupełności informacji jej przekazywanych.

Adresatem roszczenia o udzielenie informacji lub udostępnienie dokumentów na żądanie OZZ może być zgodnie z utrwalonym orzecznictwem każdy, kto posiada niezbędne informacje lub dokumenty oraz co istotne, także ten, kto w sposób zawiniony nie posiada takich informacji lub dokumentów, jeżeli powinien je posiadać (np. dany przedsiębiorca nie przygotowywał lub nie przechowywał tego rodzaju danych, w sposób zawiniony je utracił itp.).

Maksymalny (obecnie sześcioletni, a dla okresu sprzed nowelizacji kodeksu cywilnego dziesięcioletni) okres przedawnienia roszczenia informacyjnego OZZ związany jest między innymi z tym, że OZZ nie wykonuje działalności gospodarczej w zakresie poboru opłat, których dochodzeniu roszczenie informacyjne służy. Wykonuje działalność wyłącznie statutową, regulowaną przez ustawę o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.

Ugruntowane jest przy tym w orzecznictwie podejście do rozpoznawania roszczeń informacyjnych obejmowanych jednym pozwem wraz z roszczeniami o zapłatę. OZZ często z konieczności w ten

sposób formułują swoje roszczenia. W takiej sytuacji, gdy sąd na określonym etapie postępowania uzna, że będące jednym z żądań pozwu roszczenie informacyjne nadaje się do rozstrzygnięcia, może w tym zakresie wydać wyrok częściowy.

Nierzadko zasądza w nim przekazanie OZZ kwartalnych zestawień w formie edytowalnych dokumentów, które obejmują nie tylko urządzenia reprograficzne, lecz także szersze kategorie urządzeń peryferyjnych sprzedanych przez dany podmiot, w których to kategoriach urządzenia reprograficzne się zawierają.

Takie uwzględnienie roszczeń pozwala OZZ na sprawdzenie, czy podmiot udzielający OZZ informacji o towarach w prawidłowy sposób zaklasyfikował urządzenia jako będące lub niebędące urządzeniami reprograficznymi, a w związku z tym jako rodzące lub nie obowiązek zapłaty opłat – w razie gdy pochodzą z nabycia wewnątrzspółnotowego lub importu.

Pewnym novum w zakresie orzecznictwa jest także nakazywanie przez sądy podmiotowi udostępniającemu OZZ dokumenty ich anonimizację w zakresie występujących w nich danych osobowych, które nie są konieczne do określenia, czy i w jakiej wysokości opłata jest należna.

Już od dłuższego czasu sądy uznają, idąc za poglądami części doktryny prawa autorskiego, że opłata od urządzeń reprograficznych z art. 20 pr. aut., o której dochodzeniu mowa w tym artykule, została ustanowiona jako rekompensata uszczerbku doznawanego przez podmioty praw autorskich i praw pokrewnych nie tylko na skutek sprowadzania do kraju urządzeń, które umożliwiają

zwielokrotnianie utworów w ramach dozwolonego użytku osobistego, lecz także w ramach tzw. wyjątku reprograficznego, o którym mowa w art. 5 ust. 1 lit. a dyrektywy 2001/29. Kopia reprograficzna regulowana przez art. 5 ust. 1 lit. a to kopia powstająca za pomocą urządzenia reprograficznego, ale niezależnie od celu zwielokrotniania, który nie musi być wówczas celem prywatnym podmiotu zwielokrotniającego. Elementy takiego kopiowania zawierają wybrane przepisy pr. aut. zawarte w oddziale ustawy dotyczącym tzw. dozwolonego użytku publicznego. Sądy przywołują w wyrokach te właśnie przepisy.

Regularnie uzasadnienia wyroków odnoszą się też do argumentu dotyczącego tego, że dany podmiot w ogóle nie prowadzi sprzedaży urządzeń na rzecz indywidualnych użytkowników, czyli na rzecz osób fizycznych. Sądy stoją na stanowisku, że taka sytuacja, nawet jeśli faktycznie ma miejsce, nie oznacza, że sprzedane urządzenia nie będą wykorzystywane w celach zwielokrotniania utworów w ramach elementów wyjątków z ustawy pr. aut. objętych ww. art. 5 ust. 1 lit. a dyrektywy 2001/29 (kopią reprograficzną). Dodatkowo zauważają, że sprzedaż urządzenia reprograficznego przedsiębiorcy nie eliminuje sama w sobie przesłanki „udostępnienia urządzenia użytkownikom prywatnym”, ponieważ urządzenie nabyte przez przedsiębiorcę może być następnie w różny sposób udostępnione użytkownikom prywatnym, którzy dokonają za jego pomocą zwielokrotnień utworów w ramach dozwolonego użytku prywatnego (np. członkowie rodziny przedsiębiorcy prowadzącego jednoosobową działalność gospodarczą, pracownicy zatrudnieni przez przedsiębiorcę).

Ważnym orzeczeniem Trybunału Sprawiedliwości UE jest w tym ostatnim kontekście wyrok z 5 marca 2015 roku, sygn. C-463/13 *Copydan Bandkopi*, w którym TSUE dopuścił pobór godziwej

rekompensaty z tytułu zwielokrotniania utworu w ramach dozwolonego użytku prywatnego także wówczas, gdy zwielokrotnianie w ramach dozwolonego użytku prywatnego przez osobę fizyczną następuje za pomocą urządzenia należącego do osoby trzeciej. Również istotne jest przy tym, że sama zdolność urządzenia do sporządzania kopii pozwala na domniemanie korzystania z niego w takim celu przez użytkowników.

Na ten temat wypowiedział się już przed dziesięcioma laty Sąd Najwyższy w ważnej uchwale z 26 października 2011 roku (sygn. III CZP 61/11). Jak wskazano w jej uzasadnieniu: jeśli obowiązek opłaty spoczywa na podmiocie (producencie lub importerze), który bezpośrednio nie zbywa urządzeń osobie wykorzystującej je do celów osobistych, opłaty nie poniesie wtedy dalszy sprzedawca, a opłata poniesiona przez producenta lub importera i tak znajdzie się w cenie płaconej przez osobę nabywającą urządzenie do użytku osobistego. Nie ma zatem obawy uiszczenia opłaty podwójnej, a cel ustawy w postaci zrekompensowania wynagrodzenia autorskiego zostaje osiągnięty. Także w najbardziej aktualnym piśmiennictwie ww. uchwała Sądu Najwyższego jest powoływana i jest traktowana jako usuwająca wątpliwości co do tego, że w świetle art. 20 pr. aut. opłaty powinny być pobierane od każdej transakcji zbycia określonych urządzeń i nośników przez producentów i importerów, a nie tylko od sprzedaży urządzenia na rzecz podmiotu uprawnionego do zwielokrotniania utworów w ramach dozwolonego użytku prywatnego.

Dotychczasowe orzecznictwo sądów własności intelektualnej w sprawach roszczeń informacyjnych OZZ wydaje się na obecnym etapie realizować cel ochrony majątkowych praw autorskich podmiotów zbiorowo reprezentowanych przez te organizacje.

SPRAWY W TSUE

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Sprawa C-260/22 – uprawnienia nadawców telewizyjnych i radiowych do rekompensaty na podstawie art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy INFOSOC – opinia rzecznika generalnego

W poprzednim numerze Kwartalnika informowaliśmy o wstępnej rozprawie 29 marca 2023 roku w TSUE w sprawie uprawnień nadawców telewizyjnych i radiowych do rekompensaty na podstawie art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy INFOSOC – sprawa C-260/22. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Landgericht Erfurt (Niemcy) 19 kwietnia 2022 roku – w sprawie z powództwa Seven.One Entertainment Group GmbH przeciwko Corint Media GmbH – zawiera następujące pytania:

„1. Czy dyrektywę 2001/29/WE należy interpretować w ten sposób, że organizacje radiowe i telewizyjne są podmiotami bezpośrednio i pierwotnie uprawnionymi do godziwej rekompensaty przewidzianej w ramach tak zwanego wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny zgodnie z art. 5 ust. 2 lit. b) tej dyrektywy?

2. Czy w odniesieniu do ich prawa na podstawie art. 2 lit. e) dyrektywy 2001/29/WE

organizacje radiowe i telewizyjne mogą być wyłączone z prawa do godziwej rekompensaty, o której mowa w art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29/WE, ponieważ prawo do godziwej rekompensaty zgodnie z art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29/WE może im również przysługiwać ze względu na ich status producenta filmowego?

W przypadku udzielenia na pytanie drugie odpowiedzi twierdzącej:

3. Czy ogólne wyłączenie organizacji radiowych i telewizyjnych jest dopuszczalne, mimo że organizacje te w zależności od ich konkretnej oferty programowej częściowo nabywają prawa producenta filmowego jedynie w bardzo niewielkim zakresie (w szczególności w przypadku kanałów telewizyjnych z dużym udziałem programów licencjonowanych od osób trzecich), a częściowo w ogóle nie nabywają żadnych praw producenta filmowego (zwłaszcza nadawcy programów radiowych)?”.

Kolejnym krokiem w sprawie jest opinia rzecznika generalnego Anthony’ego Michaela Collinsa przedstawiona na rozprawie 13 lipca 2023 roku⁶⁰, w której zaproponował odpowiedzi na zadane wcześniej pytania prejudycjalne, cyt.:

„Artykuł 2 lit. e) i art. 5 ust. 2 lit. b) Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/29/WE z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, aby państwo członkowskie ustanawiało wyjątek dotyczący kopii na użytek prywatny w odniesieniu do wyłącznego prawa organizacji radiowych i telewizyjnych do zwielokrotniania utrażeń ich programów, wykluczając jednocześnie prawo do godziwej rekompensaty z tytułu takiego kopiowania, jeżeli powoduje ono szkodę większą niż niewielka. Nie ma znaczenia fakt, że organizacje radiowe i telewizyjne mogą być uprawnione do otrzymania godziwej rekompensaty na podstawie art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 ze względu na ich status producentów filmowych”.

⁶⁰ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=275412&pageIndex=0&doclang=PL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1404305> [dostęp: 18.08.2023].

W przypadku odpowiedzi sądu zgodnej z opinią rzecznika generalnego (co w zasadzie jest regułą w pracy TSUE) potwierdzającej uprawnienia nadawców jako kategorii podmiotów uprawnionych do pobierania wynagrodzenia od czystych nośników i urzędzeń służących do kopiowania może wpływać na konstrukcję art. 20 polskiej ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w zakresie zdefiniowania podmiotów uprawnionych do rekompensaty. Wydaje się, że nie dotyczy puli opłat, do których uprawnieni są wydawcy książek, czyli opłat

reprograficznych, ale zmiany w obrębie art. 20 mogą się wiązać z dyskusją na temat całej regulacji.

Do tematu wrócimy po wydaniu wyroku w sprawie, który jest spodziewany pod koniec 2023 roku.

Link do obserwowania dokumentów sprawy w TSUE:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=263393&pageIndex=0&doclang=PL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=22607995>

EUROPEJSKI AKT O WOLNOŚCI MEDIÓW

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

W we wrześniu 2022 roku Komisja Europejska zaprezentowała projekt Europejskiego aktu o wolności mediów (*European Media Freedom Act*). W kolejnych numerach Kwartalnika⁶¹ na bieżąco informujemy o kolejnych krokach prac legislacyjnych tego ważnego dla środowiska wydawniczego aktu.

21 czerwca 2023 roku ambasadorowie państw członkowskich UE uzgodnili stanowisko Rady Europejskiej w sprawie nowych przepisów mających chronić wolność, pluralizm i niezależność mediów w UE. *Media Act* ustanowi wspólne ramy usług

medialnych na rynku wewnętrznym UE i wprowadzi środki mające chronić dziennikarzy oraz usługodawców przed ingerencjami politycznymi i ułatwiać im prowadzenie działalności w innych państwach UE.

Na podstawie przyjętego mandatu prezydencja Rady będzie mogła rozpocząć negocjacje z Parlamentem Europejskim, po tym jak ustali on swoje stanowisko. Komisja, Rada i Parlament chciałyby porozumieć się w sprawie rozporządzenia jeszcze przed zbliżającymi się wyborami do Parlamentu.

Główne założenia stanowiska Rady Europejskiej to, cyt.:

- doprecyzowuje **obowiązki państw UE** mające zagwarantować pluralizm, niezależność i właściwe funkcjonowanie mediów publicznych działających na ich terytorium;
- wskazuje zakres zadań Europejskiej Rady ds. Usług Medialnych i **zwiększa jej niezależność**;
- zawiera przepisy mające zwiększyć **ochronę dziennikarzy i źródeł dziennikarskich** oraz ogranicza użycie środków przymusu, takich jak stosowanie programów szpiegowskich, w celu uzyskania takich informacji;
- umożliwia państwom UE przyjmowanie przepisów **surowszych lub bardziej szczegółowych** niż przepisy zawarte w nowym akcie;
- **poszerza wymogi przejrzystości** zarówno właścicielskiej (która miałaby dotyczyć wszystkich dostawców usług medialnych), jak i reklam państwowych (która zmniejszałaby krajowe odstępstwa dla małych podmiotów);
- przewiduje **jaśniejsze przepisy na temat związków między bardzo dużymi platformami internetowymi a dostawcami usług medialnych**, którzy w ramach kontroli redakcyjnej i standardów dziennikarskich stosują systemy regulacyjne lub samoregulacyjne obowiązujące w państwach UE. Chodzi o traktowanie ze szczególną ostrożnością treści dostarczanych przez tych dostawców.

Polecam interesujący artykuł w „Gazecie Wyborczej” pt. *Jourová chce wprowadzić przełomowe prawo chroniące dziennikarzy. Nie wszyscy w UE są za*⁶² o wyzaniach Very Jourovej przy negocjacjach rozporządzenia z Parlamentem Europejskim: <https://wyborcza.pl/7,75399,30163184,jourova-chce-wpro->

[wadzc-przelomowe-prawo-chroniace-dziennikarzy.html](#).

Link do mandatu negocjacyjnego Rady Europejskiej:

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10954-2023-INIT/en/pdf>.

⁶¹ Kwartalnik nr 1/2022 (str. 37) https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_1_22.pdf
Kwartalnik nr 1/2023 (str. 25) https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_1_23.pdf
Kwartalnik nr 2/2023 (str.23) https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_2_23.pdf

⁶² Sigrid Melchior, Harald Schumann, *Jourová chce wprowadzić przełomowe prawo chroniące dziennikarzy. Nie wszyscy w UE są za*, „Gazeta Wyborcza”. Materiał projektu śledczego Investigate Europe – zespołu dziennikarzy z jedenastu krajów, którzy wspólnie badają tematy o znaczeniu europejskim. Oprócz „Gazety Wyborczej” partnerami medialnymi publikacji są między innymi: „Der Tagesspiegel” (Niemcy), „EfSyn” (Grecja), „Público” (Portugalia), „Il Fatto Quotidiano” (Włochy), „infoLibre” (Hiszpania), „Republik” (Szwajcaria), „Der Falter” (Austria).

AKT W SPRAWIE DANYCH (DATA ACT)

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Rada Europejska i Parlament 28 czerwca 2023 roku
osiągnęły porozumienie polityczne w sprawie

ostatecznej treści Aktu w sprawie danych. Komunikat prasowy precyzuje, że aktualnie uzgodniony Akt w sprawie danych koncentruje się na następujących zagadnieniach, cyt.:

- „1) środki umożliwiające użytkownikom urządzeń podłączonych do internetu dostęp do danych generowanych przez te urządzenia oraz do usług oferowanych przy ich pomocy. Użytkownicy będą mogli udostępniać takie dane stronom trzecim, pobudzając usługi rynku wtórnego i innowacje. Jednocześnie nadal zachęca się producentów do inwestowania w generowanie danych wysokiej jakości, podczas gdy ich tajemnice handlowe pozostają chronione;
- 2) środki zapewniające ochronę przed nakładanymi jednostronnie nieuczciwymi warunkami umownymi. Mają one na celu ochronę przedsiębiorstw z UE przed niesprawiedliwymi umowami, wspieranie uczciwych negocjacji i zabezpieczenie MŚP bardziej pewnego udziału w rynku cyfrowym;
- 3) mechanizmy umożliwiające organom sektora publicznego dostęp do danych będących w posiadaniu sektora prywatnego i ich wykorzystywanie w sytuacjach zagrożenia publicznego, takich jak powódzie i pożary lasów, lub przy wykonywaniu mandatu prawnego – w przypadku gdy wymagane dane nie są łatwo dostępne za pomocą innych środków;
- 4) nowe przepisy, które dają klientom swobodę zmiany dostawcy usług przetwarzania danych w chmurze. Przepisy te mają na celu wspieranie konkurencji i wyboru na rynku, a jednocześnie zapobieganie uzależnieniu od jednego dostawcy. Ponadto akt w sprawie danych zawiera zabezpieczenia przeciw niezgodnemu z prawem przekazywaniu danych, zapewniające bardziej niezawodne i bezpieczne środowisko przetwarzania danych.
- 5) środki na rzecz tworzenia norm interoperacyjności w zakresie wymiany i przetwarzania danych, zgodnie ze strategią normalizacyjną UE”.

Szerzej opiszemy wpływ omawianego aktu na interesy wydawców po opublikowaniu jego ostatecznej treści w Dzienniku Urzędowym UE – co powinno nastąpić w najbliższym czasie. Akt wejdzie w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu, a zacznie obowiązywać dwadzieścia miesięcy po wejściu w życie.

Link do komunikatu:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_23_3491

W SKRÓCIE

MARZENNA WOJCIECHOWSKA,
ALEKSANDRA BURBA

Egzemplarz „obowiązkowy” bez zmian (mw)

Dziennikarz TOK FM Piotr Jaśkowiak przeprowadził rozmowy z wydawcami, bibliotekami oraz resortem kultury dotyczące funkcjonowania obowiązku bezpłatnego przekazywania do wybranych bibliotek, w tym Biblioteki Narodowej – 17 egzemplarzy każdego wydawnictwa. Obowiązek dotyczy wydawców książek i prasy.

Z zebranych informacji wynika, że MKiDN nie planuje przeprowadzić żadnych zmian w systemie jednostronnie obciążającym wydawców. Analizując argumenty stron, wydaje się, że istnieje rozwiązanie, które mogłoby pogodzić interesariuszy przy zachowaniu misji kulturowej i dziedzictwa narodowego bibliotek. Jeżeli potraktujemy obowiązek przekazywania egzemplarzy określonej wartości wytworzenia jako daninę publiczną, której nie muszą uiszczać inni przedsiębiorcy, to rozwiązaniem sytuacji w ramach równego traktowania podmiotów byłaby możliwość odliczenia przez wydawców wartości przekazanych egzemplarzy od podatku.

Więcej w artykule pod linkiem:

<https://www.tokfm.pl/Tokfm/7,103085,30130199,ksiazki-za-darmo-nie-oddam-dar-mozjady-z-bibliotek-dzwonia.html>

Amazon zobowiązał autorów do oznaczania treści wygenerowanych przy użyciu narzędzi AI (mw)

Gildia Autorów⁶³ poinformowała, że po miesiącach nacisków z jej strony domagających się od Amazon oznaczania treści publikowanych na Kindle Direct Publishing wygenerowanych przez AI Amazon zmodyfikowała swoje zasady. Wymaga teraz od autorów informowania platformy o treściach generowanych przez sztuczną inteligencję (tekst, obrazy lub tłumaczenia), gdy publikują nową książkę lub wprowadzają zmiany i ponownie publikują istniejącą książkę. Obrazy generowane przez sztuczną inteligencję obejmują obrazy okładek i wnętrza oraz grafiki. Autorzy nie są zobowiązani do ujawniania treści wspomaganych sztuczną inteligencją. Amazon rozróżnia treści generowane przez sztuczną inteligencję i treści wspomagane przez sztuczną inteligencję.

Więcej na stronie Gildii Autorów:

<https://authorsguild.org/news/amazons-new-disclosure-policy-for-ai-generated-book-content-is-a-welcome-first-step/>

Konferencja EPIP 2023 w Krakowie (ab)

W Krakowie w dniach od 11 do 13 września 2023 roku odbyła się doroczna konferencja EPIP – 18. Konferencja European Policy For Intellectual Property, której gospodarzem był tym razem Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. W ubiegłym roku analogiczne wydarzenie gościło w Cambridge. Tym razem to do stolicy

⁶³ <https://www.linkedin.com/company/the-authors-guild/>

Małopolski zjechali na kilka dni przedstawiciele dziedzin związanych z rynkiem praw własności intelektualnej i innowacji z całego świata – głównie naukowcy, ale też praktycy, urzędnicy, interesariusze związani z poszczególnymi sektorami kreatywnymi.

Stowarzyszenie EPIP to interdyscyplinarna organizacja międzynarodowa zrzeszająca naukowców i praktyków, którzy zajmują się prawnymi, ekonomicznymi i zarządczymi aspektami ochrony praw własności intelektualnej oraz jej komercjalizacji. Coroczne konferencje EPIP stanowią forum dyskusyjne i wymiany wiedzy. Częścią wydarzenia jest specjalny panel dla doktorantów.

W czasie tegorocznej konferencji w Krakowie wykład otwierający dalsze rozważania wygłosił prof. Maciej Szpunar, rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości, który mówił na temat orzecznictwa Trybunału wobec wyzwań, jakie w erze internetu stoją przed ochroną praw własności intelektualnej.

Wiele wystąpień odnosiło się do ekonomicznych aspektów praw własności intelektualnej wobec nowych technologii. W ramach konferencji odbyły się prezentacje WIPO (Światowej Organizacji Własności Intelektualnej) oraz EPO (Europejskiego Urzędu Patentowego). Nie dziwi, jak wiele miejsca poświęcono tematowi skoncentrowanym wokół sztucznej inteligencji. Jedną z sesji tematycznych dotyczyła prawa autorskiego w kontekście wysokiej jakości dziennikarstwa i różnorodności mediów w Europie. Z polskiej perspektywy ważną była zwłaszcza część rozważań poświęcona granicom elastyczności państw członkowskich UE w procesie wdrażania dyrektywy 2019/790 w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym, która wciąż pozostaje niewdrożona do polskiego systemu prawnego.

Program trzech kolejnych dni konferencyjnych był wyjątkowo bogaty, obejmował, poza głównymi tematami, także sześć sesji tematycznych oraz ponad 160 prezentacji w parallelnie odbywających się blokach. Możliwość śledzenia wybranych wątków umożliwiały transmisje online.

II Ogólnopolska Konferencja Prawa Autorskiego im. Profesor Elżbiety Traple (ab)

Już po raz drugi w Krakowie odbędzie się Ogólnopolska Konferencja Prawa Autorskiego im. Profesor Elżbiety Traple oraz kolejny konkurs na najlepszą pracę magisterską na temat praw autorskich i praw pokrewnych.

Naukowcy i praktycy specjalizujący się w tematyce własności intelektualnej spotkają się 6 października 2023 roku w Krakowie (w auli Pałacu Larischa, ul. Bracka 12).

Organizatorem wydarzenia tak jak w ubiegłym roku jest Kancelaria Traple Konarski Podrecki i Wspólnicy, a patronatem honorowym objęli je ponownie Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Prezes Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Tegoroczna agenda konferencji skoncentruje się wokół bardzo aktualnego tematu wpływu rozwoju sztucznej inteligencji na prawa własności intelektualnej. Omówione zostaną – wspomniane także na łamach Kwartalnika – prace Rady Europy dotyczące sztucznej inteligencji, co będzie przyczynkiem do dalszych referatów i dyskusji nad przyszłością prawa autorskiego w XXI wieku.

Prof. dr hab. Ryszard Markiewicz poprowadzi debatę zatytułowaną *Sztuczna inteligencja a utwory – co rzeczywiście może być chronione?*. Z kolei prof. dr hab. Krystyna Szczepanowska-Kozłowska będzie przewodniczyć dyskusji na temat odpowiedzialności cywilnoprawnej i karnej za korzystanie z narzędzi AI. O sztuce konceptualnej w kontekście sztucznej inteligencji opowie zeszłoroczny laureat konkursu na najlepszą pracę magisterską na temat praw autorskich i praw pokrewnych, mgr Jan Jastrzębski.

Konferencję podsumuje prof. INP PAN dr hab. Paweł Podrecki. Dla zainteresowanych dostępna będzie także transmisja online w serwisie YouTube na kanale organizatora.

Redakcja Kwartalnika zaprasza do udziału w tym ważnym dla środowiska prawnautorskiego wydarzeniu.

INFORMACJE O DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA

AGNIESZKA NOWAK-KOMOROWSKA,
JĘDRZEJ MACIEJEWSKI

Badanie struktury kopiowania w 2023 roku realizuje CBOS (jm)

Na podstawie Regulaminu repartycji opłat reprograficznych w wyniku przeprowadzonego konkursu ofert Zarząd SAIW CP wybrał Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej na wykonawcę

badań struktury kopiowania metodą CAWI na próbie losowej liczącej 5000 osób. Badanie struktury kopiowania w 2023 roku zakończy się w listopadzie br., a jego wyniki zostaną wykorzystane do repartycji wynagrodzeń w 2024 roku. Ofertę CBOS wybrano jako najkorzystniejszą spośród nadesłanych przez renomowane ośrodki badawcze. Badanie struktury kopiowania przeprowadzone według tej samej metody i wielkości badanej grupy zapewni ich pełną ciągłość i porównywalność rok do roku.

Ogłoszenie o programach stypendialnych SAIW Copyright Polska w roku akademickim 2023/2024 (ank)

Zarząd Stowarzyszenia Autorów i Wydawców SAIW Copyright Polska (dalej: Stowarzyszenie), działając na podstawie § 12 ust. 2 Regulaminu określającego zasady prowadzenia działalności o charakterze kulturalnym lub edukacyjnym przez Stowarzyszenie, **postanowił o kontynuowaniu w roku 2023 dwóch programów stypendialnych dla studentów i doktorantów zajmujących się problematyką ochrony własności intelektualnej.**

W 2023 roku programy stypendialne będą dotyczyć następujących dziedzin:

- 1) Prawo autorskie i prawa pokrewne, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorowego zarządzania tymi prawami;**
- 2) Nowe rozwiązania wykorzystywania treści w dyrektywie w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym – szanse i zagrożenia.**

W ramach każdego z programów stypendialnych **ustanawia się po dwa indywidualne stypendia, tj. po jednym dla studenta ostatniego roku studiów magisterskich na kierunku prawo i dla doktoranta w dziedzinie nauk prawnych, które zostaną sfinansowane ze środków potrąconych przez Stowarzyszenie na cele wskazane w Regulaminie działalności.** W razie niezgłoszenia się w danym programie stypendialnym żadnego kandydata na danym poziomie studiów (żadnego doktoranta lub żadnego studenta ostatniego roku studiów magisterskich) Stowarzyszenie może, uwzględniając opinię Komisji Stypendialnej, przyznać dodatkowe stypendium/stypendia w drugim programie stypendialnym, przy czym liczba wszystkich przyznanych stypendiów w sumie nie może przekroczyć czterech.

Zarząd określił następujące ramy prawne obu programów stypendialnych:

a. wysokość pojedynczego stypendium:

3 000 zł (słownie: trzy tysiące złotych) brutto miesięcznie przez 9 miesięcy (X–VI) roku akademickiego 2023/2024.

b. tryb przyznania stypendium:

Komisja Stypendialna, wyłoniona przez Zarząd Stowarzyszenia z grona ekspertów, oceni zgłoszenia kandydatów dokonanych na formularzu zgłoszeniowym – którego wzór załączono do niniejszego ogłoszenia – **i doręczonych Stowarzyszeniu w formie pisemnej do dnia 30.09.2023 roku** wraz z załącznikami dokumentującymi osiągnięcia naukowe wskazane w zgłoszeniach.

c. szczegółowe zasady przyznawania stypendium:

- I. Stypendium jest przyznawane w każdym programie jednemu studentowi studiów magisterskich na kierunku prawo i jednemu doktorantowi w dziedzinie nauk prawnych, którzy złożyli poprawne pod względem formalnym zgłoszenia w wymaganym terminie i uzyskali najwyższą sumaryczną liczbę punktów odpowiednio wśród studentów i doktorantów, przyznanych im przez Komisję Stypendialną za poszczególne elementy merytoryczne zgłoszenia, przy czym stypendium nie może zostać przyznane osobom pozostającym z członkami Komisji Stypendialnej w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia ani osobom będącym magistrantami lub doktorantami członków Komisji Stypendialnej;
- II. Wraz ze złożeniem wniosku o przyznanie stypendium wnioskodawca zobowiązuje się, że – w razie uzyskania stypendium – dostarczy do Stowarzyszenia w terminie trzech miesięcy od zakończenia pobierania stypendium treści swojej pracy magisterskiej lub doktorskiej do wglądu, a w razie jej braku w ww. terminie – treść jej istniejących rozdziałów – w celu podjęcia przez Stowarzyszenie decyzji co do wydania artykułu na ten temat. W razie podjęcia przez Stowarzyszenie takiej decyzji stypendysta opracuje wskazany przez Stowarzyszenie tekst zgodny z tematem pracy w formie artykułu w formacie (objętość, rodzaj tekstu – dziennikarski, naukowy, popularnonaukowy itp.) wskazanym przez Stowarzyszenie i udzieli Stowarzyszeniu nieodpłatnej licencji niewyłącznej na rozpowszechnianie opracowanego tekstu na wszelkich polach eksploatacji wskazanych w art. 50 ustawy o prawie

autorskim i prawach pokrewnych w ramach działalności Stowarzyszenia, w szczególności w ramach jego działalności edukacyjnej. Stypendysta i Stowarzyszenie mogą w razie możliwości lub potrzeby zdecydować wspólnie o szerszym zakresie współpracy wydawniczej niż wynikający ze zdania poprzedzającego, np. o publikacji całej pracy czy lub fragmentów.

Kryteria oceny zgłoszeń przez grono ekspertów:

Komisja Stypendialna, oceniając poszczególne zgłoszenia, przyznaje punkty za zgłoszone i udokumentowane osiągnięcia naukowe wedle następującej punktacji, z dokładnością do 0,5 pkt:

- I. Konspekt pracy magisterskiej lub doktorskiej odnoszącej się do dziedziny, w której przyznawane jest stypendium:
od 0 do 20 pkt
- II. Wydane publikacje naukowe dotyczące prawa własności intelektualnej, w tym w szczególności prawa autorskiego (tytuł publikacji, data i miejsce wydania):
od 0 do 5 pkt za każdą publikację,
* za każdą publikację dotyczącą prawa autorskiego punktacja liczona jest podwójnie
- III. Czynny udział w konferencji naukowej dotyczącej prawa własności intelektualnej, w tym w szczególności autorskiego (data, miejsce, nazwa konferencji, tytuł referatu):
od 0 do 3 pkt za każdą konferencję,
* za każdą konferencję dotyczącą prawa autorskiego punktacja liczona jest podwójnie
- IV. Wyniki osiągnięte na prawniczych studiach magisterskich, tj. średnia ocen ze studiów magisterskich (w wypadku trwających studiów – ze wszystkich dotychczas ukończonych lat tych studiów):
*do punktów uzyskanych przez wnioskodawcę w ramach pkt i) – iii) dodaje się liczbę punktów odpowiadającą średniej ze studiów magisterskich.

Wzory wniosków do pobrania udostępnione są na stronie internetowej SAiW CP

pod adresem:

<https://www.copyrightpolska.pl/pl/3/0/350/Stypendia>

W wypadku dodatkowych pytań prosimy o kontakt pod adresem e-mail:

stypendia@copyrightpolska.pl

Zgłoszenia kandydatów (prawidłowo wypełnione wnioski) prosimy wysłać pod adres:

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska

ul. Nowogrodzka 62b/8

02-002 Warszawa